

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilov avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10— K
pol leta . . . . . 5—
četrt leta 2:50
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 " " " " " trikrat . . . 10 " " " " " za nadaljna izvrženja od petit-vrste po 8 h. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Ob zaključku 53. letnika »Učiteljskega Tovarisa« se zahvaljamo vsem naročnikom, naročnicam, sodrudnicam in sodrudnicam za podporo in pomoč, ki so nam jo izkazovali tudi v preteklem letu. — V najhujši dobi zatiranja naprednega učiteljstva in našega glasila so stali zvesto ob naši strani, da nas sovražnikova sila ni zatrla. — Vse prijatelje in podpornike nujno prosimo, naj nam ostanejo zvesti tudi v bodočem letu! Zvestobo bomo vračali z zvestobo. Zavedamo se, da smo ob teh težkih razmerah v polni meri služili svoji misli. Enako bomo delali tudi poslej. Odvijali bomo napade, branili čast in pravico ter delovali po svojih najboljših močeh za napredek in prosper slovenskega šolstva in učiteljstva. Skrbite predvsem, da se število naših plačujočih naročnikov in naročnic izdatno pomnoži. Le na ta način si ustvarimo trdno materialno podlago, ki je prvi pogoj napredovanju našega tiska! Ne v znamenju malodušnosti in miru, temveč v znamenju odločnosti in boja zaključimo letošnje in stopamo v prihodnje leto!

Z odprtim vizirjem!

(Iz sežanskega okraja.)

Sedaj vemo, pri čem smo. Stojimo si nasproti iz obličja v obličje, a kar je med nami, ni ljubezen! Dobro je, da je prišlo do tega, zakaj učiteljstvo nima v tej lepi družbi ničesar iskati. Zveza je bila nenaravna in ni bila učiteljstvu v čast.

Dne 17. t. m. se je vršila v Sežani po zastopnikih davkoplačevalcev izforsirana seja pomnoženega okr. š. sveta, ki je bila razglašena že za 6. t. m.

Maščevalnost je precej primitivna strast; za njo ni treba niti državnih izpitov, torej ni povoda, da bi se naši veleučeni gg. zastopniki ne mogli z njo drapirati. In končno, če služi tako imenitno Albanecem, ne more biti to v nečast niti njim, velemožnim kraškimi magnatom!

Torej ad rem! Zadeva je interesantna in — kar je glavno — poučna obnem.

S fingirano-užaljenim srcem so pripihali ti mučeniki svojega poklica na določeni dan v sejnico. Srd in junaštvo (ta lepa magnatska čednost, kadar so lepo med seboj) sta jim poganjala kri hitreje po žilah in jim dahnila nežne rdeče cvetke na lica. Vsi ogorčeni so si hiteli medsebojno zagotavljati svojo ogorčenost in ko so se zedinili v tem, da vlada in puncto ogorčenost med njimi najlepša harmonija, ki je za tisti moment ni kalila niti diferenca političkega mišljenja. Objeli so se v bratski ljubavi, opletali nekaj časa okrog sebe z znanimi salomonskimi argumenti, s katerimi so dokazali, da je učiteljstvo briljantno situirano, ter sklenili kot monumentum aere perennius naslednjo diplomatsko modrost:

1. Učiteljsko društvo za sežanski šolski okraj se pozove, da takoj prekliče znano resolucijo o »zaničevanju«.

2. Učitelja Hreščaka, ki je predlagal to resolucijo, je takoj spraviti v disciplinarno preiskavo. (Obteževalno za Hreščaka je dejstvo, da službuje v Lokvi.)

Torej učiteljstvo: pozor! Vsi pod klop in prstek v usta! Ena, dve, tri! (Tam v predzadnji klopi je eden še previsok — tako, zdaj je dobro!)

Tu držim v roki ferman, le lepo za mano: »Mi vsi, na kolenih pod klopmi, zapeljani po brezvestnemu hujskaču, spoznamo skesan svoj greh. Iz srca obžalujemo nepremišljeni korak, ponižno prosimo svoje blagonaklonjene dobrotnike odpuščenja ter jim obenem izrekamo svojo brezmejno hvaležnost in zvestobo. Radi in s ponosom izjavljamo, da ni res, da bi nam bila za 1. 1914. črtana petodstotna doklada, kot je to lagal rdeč revolucionar, ampak je res, res in res, da ste nam, velikuodušni gospodje, preko našega zaslužnja dovolili 25% doklado. Prosimo Vas, blagorodni, da blagovolite pozabiti na ono nesrečno resolucijo, momentano izkušnjo hudobnega duha, ter Vam zatrjujemo, da bomo posihmal vedno pridni!«

Tako bi bil torej rešen prvi del te famozne afere, oziroma cela afera. Kar se namreč tiče Hreščakovega deleža, se to že ne more imenovati več afera. Stvar je vendar tako preprosta: en mušji pik, in Hreščak je — v nirvani. Kaj zato, če je tu pobožna želja mati misli! To misel je mislila tako visoka glava, da ne pridejo eventualne zapreke niti v poštev. Sploh se pri takih glavah ne govori o eventualnostih. Eventualnosti so faktorji, s katerimi računajo helotje, gigantske duše stopajo preko njih.

Da, da! Gigantje stoje nam nasproti: trepetaj helot, ker druge pravice nimaš! »Besede grom in blisk očesa nebesa in zemljo pretresa«.

Govori, Gospod, Tvoj hlapec poslušaj! (Opomba uredništva: O isti zadevi smo prejeli še en dopis, ki ga po želji člankarjevi objavljamo v Obrambnem vestniku današnje številke.)

Prijateljski sestanek napravi »Ljubljansko učiteljsko društvo« v **pondellek. 29. t. m.**, zvečer v Prešernovi sobi pri Novem svetu na Marije Terezije cesti. K temu sestanku vabi najvljudneje vse ljubljansko učiteljstvo, posebno pa ono iz drugih krajev, ki je sedaj čez počitnice v Ljubljani, odbor.

Štiridesetletni jubilej ormoškega učit. društva.

Letos dne 24. julija je minilo štirideset let, odkar so se zbrali za slovensko šolstvo in učiteljstvo vneti možje-učitelji v prostorih stare, sedaj že podrtje šole v Ormožu k prvemu, ustanovnemu zborovanju našega učiteljskega društva. Vabilo k temu zborovanju kakor tudi zapisnik o njem sta nemška; slednji se glasi med drugim: »Nach Verlesung der Vereinsstatuten erklärten dem Vereine ihren Beitritt; Herr Ferd. Rauschl, Oberlehrer in Friedau, J. Schmidinger, Oberlehrer in Groß-

sonntag, Georg Mikl, Lehrer in St. Wolfgang, J. Kreinz, Lehrer in Kulmburg, Ant. Kolbl, L. in Rundsberg, Fr. Sijanec, L. in Allerheiligen, J. Jurša, L. in Friedau, Sim. Štrenkl, L. in Großsonntag, Josef Maizen, Ob.-L. in St. Thomas und H. Matthias Skuchala, Unterlehrer in St. Thomas erklären durch letzteren und Herr Prof. Pet. Končnik, k. k. Bezirksschulinspektor auf schriftlichen Wege ihren Beitritt.« V odbor so bili izvoljeni: zum Vorsitzenden J. Schmeidinger, Schriftführer F. Rauschl, Kassier J. Jurša, zu Ausschüssen Mikl und Štrenkl, Obmannstellvertreter Ferd. Rauschl. Kot podporni udje so pristopili k društvu sledeči ormoški meščani in uradniki: F. Geßner, Urban Martinz, Pet., Joh. und Leop. Diermayer, J. Seifried, Ferd. Koda, J. N. Kautzhammer jun., Alex Schilling, k. k. Bezirksschulleiter, Joh. Straczovsky, k. k. Grundbuchsführer i. dr. Predsednik prvi v svojem zaključnem govoru o § 11., welcher jedem Mitgliede freistellt, sich der slovenischen oder deutschen Vortragssprache zu bedienen. Razen omenjenih dveh dokumentov ni dobili nikjer kakih društvenih zapiskov do leta 1892. Naslednji dati so posneti iz blagajnične knjige.

Iz iste je razvidno, da so že v istem letu 1873 pristopili kot pravi člani učitelji: Martin Repič, Anton Stuhec, Ivan Kosi in Franc Wessiak. Tudi v blagajnični knjigi so bili v letih 1873 do 1875 le nemški zapiski, leta 1876 pa: »Prenumeration za list »Napredak« u Zagrebu 4 gld.«; ali pa: »Naročil pri g. Stefanu Kovačiču »Slov. Učitelja« za I. polletje 1.60 gld.«; ali pa: »Herr Stefan Pernat, odvetniški koncipijent pro 1876 — 1 gld. Navzlic temu nedolžnemu nemškutarenju pa so bili vsi že za narodno stvar vneti in navdušeni; to nam izpričuje tudi sedanja narodno-napredni župan trga Središče, g. Jože Šinko, ki je pristopil k društvu leta 1874. Popolni preobrat na slovensko stran pa se je završil leta 1876., zakaj v blagaj-

LISTEK.

† Štipko Jelenc.

Življenjepisna črtica.

(Dalje.)

Tukaj je pričel nov boj z duhovščino, ki je bila pričela čedalje bolj oblastno nastopati proti naprednemu učiteljstvu. Pa v našem Štipku so nalezeli na trdovratnega nasprotnika, ki se ni hotel kloniti njihovi premoči in je branil svoje stanovske pravice do zadnjega diha. Četudi smo mu dopovedovali, da v današnjih časih na korist vladajoče stranke lahko poteptajo v prah vse naše pravične zahteve in pritožbe, je v svojem idealizmu in v svesti si, da se bojuje za pravično stvar. rekel vselej: »Pravica mora zmagati!«

Ker so gospodje v farovžu zahtevali, da morajo hoditi ponavljalci in otroci, ki so se pripravljali za izpoved in obhajilo, v eno uro oddaljeni Žužemberk k verouku, se je temu uprl. Pritoževal se je tako dolgo, dokler ni dosegel svojih zahtev. Zaradi vsega tega si je nakopal v farovžu veliko sovražstvo. Nekoč je žužemberški dekan pri izpraševanju mož rekel, da hoče dvorski Jelenc vreči križ iz šole. Na to je Štipko odgovoril s tožbo; ker se mu je da sivolasi starček smilil, mu je pred sodnikom odpustil; le na leci je moral preklificati!

Ko je služboval na Dvoru, je bil zopet izvoljen za zastopnika učiteljstva v novomeški okrajni šolski svet. To težavno in odgovornost polno nalogo je zvesto vršil devet let. Ves čas je bil odločen in neustrašen zagovornik učiteljstva. Zaradi njegovih odločnih nastopov in njegove močatosti in ker se navzgor ni hotel klanjati in hliniti — česar Štipko ni nikdar znal — se je nekoč učiteljstvu namignilo in izrekla želja, naj bi ne volilo Jelena svojim zastopnikom. To pa je le toliko pomagalo, da je bil neustrašen Štipko v znak hvaležnosti in zaupanja zopet skoraj soglasno izvoljen.

Ko je deželni šolski svet ukrenil, naj odpadejo božične počitnice, je v novomeškem okrajnem šolskem svetu obveljal njegov predlog, da naj božične počitnice ostanejo, zato pa naj se za pet dni skrajšajo glavne počitnice. Takrat se je torej zgodil unikum, da je na Kranjskem edino novomeški okraj imel božične počitnice.

Na Dvoru je bil, kakor večkrat prej v Trnju, tudi predsednik krajnega šolskega sveta. Kot tak je započel obsežno akcijo zaradi pričetka ponavljalne šole. Dotično odredbo je on tolmačil drugače kakor pa šolske oblasti. Spisal je pritožbo na deželni šolski svet, prepis prošnje pa je poslal vsem krajnim šolskim svetom v okraju z vabilom, da napravijo enake vloge na deželni šolski svet. Neki možak pa je bil tako pameten, da je poslal v Ljubljano kar prepis, ki ga je dobil od Jelena. V Ljubljani

so zdaj vedeli, kdo buni krajne šolske svete. Jelenc je dobil seveda ukor.

Za deželno učiteljsko konferenco, ki se je imela vršiti leta 1905, je bil tudi on izvoljen kot delegat iz novomeškega okraja. Vložil je okoli 90 predlogov, dve tretjini vseh. Kakor je znano, se konference ni vršila, ker so delegati odšli domov, da bi na ta način prisilili gosposko, da jim izboljša gmotni položaj. Kakor vsi drugi, je prišel tudi on v disciplinarno preiskavo, ki je pa gladko iztekla.

Klerikalizem je dobival čedalje večjo moč in oblast. Marsikatera trdnjava je padla zaradi izdajstva neznačajnih koristolovcev in neukih in zavedenih ljudi, ki so mislili, da store s tem strašen greh, če bi pustili, da stopijo njih lastni možgani v akcijo.

Med tem časom sta občina kakor tudi krajni šolski svet na Dvoru prešla v klerikalne roke; slednji pa je mislil, da sme z učiteljsvom pometati. Jelenc se je uprl. Začeli so se prepri, ki so se končali s tem, da je okrajni šolski svet poučil krajni šolski svet, kako se mora vesti.

Za Štipka so nastopili hudi časi; vse je prežalo nanj. Zvesto izpolnjevanje službenih dolžnosti in njegov neustrašen nastop pa so bile one pogubne čeri, ob katerih se je razbil vsak divji naval pobesnelih sovražnikov.

Zavedajoč se, da poslušajo v Ljubljani dobra ušesa, ki bodo rada slišala vsak resničen ali neresničen prestopek naprednega učiteljstva, je ob nekih volitvah žu-

žuberski kaplan posegel vmes z robato in nečedno roko. Začel je Jelena blatiti po časopisu in denuncirati pri gosposki. Jelenc ni molčal; boril se je na dve strani, proti koplani in proti klerikalnemu občinskemu odboru. Ko je ovrgel ene laži, so dvignili nasprotniki druge. Medtem je vedno bolj bolehal. Že bolan je prišel zaradi kaplanovih denunciacij v disciplinarno preiskavo. Ali vkljub temu, da se je njegova smrtna bolezen že jako razpasla, ni miroval. Vsa krepeljec, ki ga je zalučal kaplan, je odbil, da je priletel nazaj na kaplana.

Koncem maja leta 1912 je omagal in moral smrtno bolan v bolnišnico, najprej v Novo mesto, potem v Ljubljano. Po dveh mesecih se mu je bolezen toliko izboljšala, da je prišel zopet domov. S prvim decembrom 1912 je bil začasno, začelkom avgusta 1913 pa stalno upokojen. Obnem je bila tudi ustavljena disciplinarna preiskava zoper njega iz razloga, da kot upokojen učitelj ni več podvržen disciplinarni oblasti.

Štipko se je udeležil malone vsakega zborovanja in sestanka, ki jih je priredilo Učiteljsko društvo. Z največjim zanimanjem je prisostvoval pedagoškim razpravam; z napeto pozornostjo je poslušal obravnave, v katerih so se reševala pereča stanovska vprašanja ali mizerni naš gmotni položaj. Z mladeniškim navdušenjem in z vso svojo dušo je posegal v debate, kazoč na krivice, ki se gode naprednemu učiteljstvu.

nični knjigi iz l. 1876. in 1877. so zmanjka-
kala imena: Diermayer, Kada, Gebner,
Lovretz, Kautzhammer, Eisenbach, Mar-
tinz, Sartory itd. Obratno pa so pristopili
zopet k društvu sledeči Slovenci: Ant.
Jesih, Andrež Perc, dr. Ivan Geršak, dr.
Ant. Magdič, Blaž Sova, dr. Ivan Petovar,
dr. A. Žižek i. dr. Blagajnična knjiga pa se
je še do 1882 zapisovala mešano; za Slo-
venskega Učitelja je bila naročnina plača-
na; za Pädagogische Zeitschrift pa Pränu-
meration gezahlt. Od leta 1882 do 1892 je
bila blagajnična knjiga zopet popolnoma
nemški pisana, od leta 1893 naprej pa sa-
mo slovenski.

Da so že v prvih letih obstanka na-
šega društva bili pozabljeni plačniki glede
udnine, nam izpričuje blagajnična knjiga
takole: 7. 12. 1877 izdal za račun g. kašir-
ju A. Stuhcu ter za stroške pri potovanju
za iztirjatev letnih donoskov 3 gld. To po-
biranje od doma do doma posameznih
udov se je dobro obneslo, ker kaže račun
tega leta 32 gld. 6 kr. preostanka. Tudi de-
legate so honorirali, kar je razvidno iz sle-
dečih zapisnikov: 14. 9. 1874 dem Herrn
Schmidinger als Reiseentschädigung für
die Bundesversammlung gezahlt 6 fl.; 7. 9.
1876 Reise- und Zehrkosten nach Cilli
dem Herrn Schmidinger 15 fl.; 6. 9. 1877
gospodu Štrenklu kak »delegirter« za
Lehrerbund 10 gld.

Društvena pravila so se dvakrat tisa-
kala. Prvikrat v nemškem jeziku v Grad-
cu l. 1874., drugikrat pa v slovenskem l.
1888.; sestavljena so bila pa že l. 1882. in
jih je na prošnjo takratnega društvenega
predsednika Srečka Majcna popravil v
jezikovnem in stilističnem oziru prof.
Janez Majciger v Mariboru, ki je v svojem
odgovoru društvu pisal med drugim sle-
deče: »Čestitam slovenski mladini, ktero
učitelji podučujejo, ki slovenski jezik tako
krasno in pravilno pišejo.« — Leta 1881
se je naročil pod načelstvom Srečka Maj-
cna društveni štambil s slovenskim napi-
som. Ta štambil je pozneje preminil in je
dosti pozneje, l. 1903, načelnik tovariš
Porekar naročil zopet nov slovenski druš-
tveni pečat.

Kakor je bilo že zgoraj povedano, ni-
ma društvo razen omenjenih listin od za-
četka našega društva pa do leta 1892. no-
benih zapiskov. Generalni naš tajnik
tov. Rosina, ki izvršuje ta častni posel
že sedemnajst let, se torej obrača tem po-
tom do javnosti v imenu društva, če bi
kdo vedel za naše stare društvene spise,
ali mogel poizvedeti, kje bi bili, ali nam
dal kakšnekoli informacije, ki bi nam jih
mogle izslediti, temu bi bili pač jako hva-
ležni. Zakaj v dotičnih spisih bi se našlo
marskaj zanimivega, in le na podlagi do-
tičnih društvenih zapisnikov bi se mogla
enkrat spisati natančna društvena zgodov-
vina.

V letih od 1877 so se tudi neučitelji
začeli jako zanimati za naše društvo ter
so ga jako podpirali, posebno Slovenci,
kakor dr. Geršak z 10 gld., dr. Petovar z
10 gld., dr. Žižek z 2 gld.; leta 1878 dr.
Geršak zopet 10 gl. in tako najdemo do l.
1886 več imenitnih in odličnih podpornih
udov. Od l. 1886 pa do l. 1896 so bili pod-
porniki le izjeme. Leta 1896 smo jih vabili
in jih precej pridobili; a leta 1899 smo
izgubili zadnjega podpornika, oziroma se
ni več pobirala pri njih podporna, meneč
da je boljše za stanovsko društvo, ako se
vzdržuje iz lastnih moči.

Društvo pa je imelo tudi kritične ča-
se. V 13. številu »Popotnika« iz l. 1898 se

nahaja poročilo iz Svetinj, v katerem je
čitati tudi to-le: »Sicer pa se nam smešno
zdi, čemu se li ta glasovita korporacija
(menjen je tu okrajni šolski svet) naziva
»šolski svet«, ko je v njej vse drugo za-
stopano, le šola in učiteljstvo ne, vsaj šol-
smo ne!« Glasom sklepa okrajnega šol-
skega sveta na predlog — neverjetno —
našega podpornega člana dr. Geršaka, se
je uvedla preiskava napram društvu zara-
di gornjega članka. Toda dopisnik se je
sam javil in se pred okrajnim šolskim sve-
tom tako imenitno zagovarjal, da je vsa
zadeva iztekla v pesku. Poudarjati pa se
mora na tem mestu, da je bilo sicer raz-
merje med našim učiteljskim društvom in
okrajnim šolskim svetom vedno najboljšo
in nam je bila višja šolska oblast vedno
naklonjena in je še tudi zdaj.

Leta 1898, dne 4. septembra je dru-
štvo na slovesen način obhajalo petin-
dvajsetletnico svojega obstanka. Kardi-
nalni točki tega slavnostnega dneva sta
bili odkritje spomenika ormoškemu učite-
lju Antonu Freuensfeldu (bratu pesnika
Josipa F.), ki mu ga je društvo postavilo,
in slavnostno zborovanje. Zjutraj je bila
sv. maša, pri kateri so peli učitelji. Prolog
za to slavje je sestavil tov. Ant. Kosi, slav-
nostni govor pa je imel tov. Iv. Košar.
Pri banketu, ki je bil na vrtu Kalchbren-
nerjeve gostilne, je svirala godba, ki ji je
ustanovitelj in voditelj tov. Domicijan Se-
rajnik. Pri petju so se posebno odlikovali
tovariši-gosti: Poljanec, predsednik Slo-
venjebistriškega učit. društva, Pribil,
Munda in zdaj že pokojni Vobič.

Od tistega časa do danes je minulo
zopet 15 let. Poročilo bi postalo preob-
širno, če bi se spuščal v podrobnosti te
dobe, Lepa in hvaležna naloga pa čaka
našega »generalnega tajnika«, ki bi naj do
svojega jubileja, dvasetletnega tajništva
namreč, sestavil in z društvenimi pripo-
močki izdal natančno zgodovino našega
društva. Meni pa kot generalnemu repor-
terju naj bo dovoljeno, hiteti po najkrajši
poti h koncu. Vendar pa še moram našeti
naše vrle načelnike, ki so bili, oz. eden je
še:

1. Jožef Schmidinger, nadučitelj pri
Veliki nedelji, v letih 1873—1877, torej 5
let;
2. Štefan Kovačič, nadučitelj v Sredi-
šču, v letih 1878 do 1879;
3. Šimen Štrenkl, učitelj v Središču, v
letu 1880;
4. Srečko Majcen, v letih 1881 in 1882
5. Ivan Košar, nadučitelj pri Vel.
nedelji, od 1883 do 1886, torej 4 leta;
6. Fran Rakuša, nadučitelj pri Sv.
Bolfenki, od 1887 do 1892, torej 6 let;
7. Anton Porekar, nadučitelj na Hu-
mu, od 1893 do 1897, torej 5 let;
8. Mihael Vauhnik, nadučitelj pri
Svetinjah, v letu 1898, torej v 25 jubilejnem
letu;
9. Josip Rajšp, učitelj na ormoški šoli,
v letu 1899;
10. Anton Porekar, v letu 1900;
11. Ernst Slanc, nadučitelj pri Sv.
Bolfenki, v letih 1901 do 1903, torej 3 leta.
12. Anton Porekar v letih 1904 do
1905;
13. Josip Rajšp, nadučitelj, od leta
1906 naprej, torej že 8 let.

Pri društvu pa so sedaj sledeči člani:
**Dvorni svetnik in c. kr. deželni šolski
nadzornik g. Peter Končnik in tov. Šimen
Štrenkl 40 let;** Ivan Košar 33 let, Ana Ro-
sina 32, Franc Megle (s prestankom) 30,
Anton Kosi 28, Ant. Porekar 25, Lucija

Gabršček 24, Martin Salamun 22, Adolf
Rosina 20, Ana Trstenjak 20, Josip Rajšp
19, Fr. Cajnko 19, Marija Zolnir 17, Julči-
ka Valentincič 17, Šimen Bežjak 16, Do-
micijan Serajnik (s prestankom) 15, Ivan
Zolnir 13, Franc Poplatnik 12, Ema Unger
(s prestankom) 11, Jakob Preindl 11, Mar-
Pinterič 10, Iv. Najžer 10, Drago Pinterič
9, Ludov. Šijanec 9, Antonija Šijanec 9,
Robert Košar 9, Marija Potrato 9, Mar.
Podplatnik 8, Ema Cajnko 7, Kar. Groß-
mann 5, Mar. Velnar 5, Ludovik Muzek 4,
Olga Serajnik 4, Al. Lebar 4, Al. Kocmut
3, Marija Presker 2, Roza Knez 2, Marija
Salamun 1, Alojzij Herg 1, Rudolf Rakuša
1, Ignac Čokl 1, Fani Mešek 1, Ant. Zieg-
ler pol in Fr. Vaupotič pol leta.

Rednih članov šteje društvo danes
39, izrednih 4, in sicer: Štrenkl Šimen, uč.
v p., Rosina Ana, Cajnko Ema in Unger
Ema, učiteljice roč. del, ter J. Pernat, otro-
ška vrtnarica.

Častni udje našega društva so: dvor-
ni svetnik Peter Končnik, c. kr. dež. šol.
nadzornik v Gradcu; ravnatelj Renner
Ivan, c. kr. okr. šol. nadzornik v Gradcu;
Trstenjak Martin, kr. okr. šol. nadzornik,
pisatelj itd. v Zagrebu; dr. Bežjak Ivan, c.
kr. gimn. ravnatelj v Gorici; Košar Ivan,
nadučitelj v p., Velika nedelja. Častni član
je bil tudi pokojni dr. Iv. Geršak iz Or-
moža.

Častnima članoma dvornemu svetni-
ku Peter Končniku in Šimnu Štrenklu je
društvo ex praesidio čestitalo k njiju 40-
letnemu članstvu našega društva. Gospod
dvorni svetnik nam je sledeče odgovoril:
Grad, 12. 12. 1913. An den verehrlichen
Lehrerverein in Friedau. Die freundliche
Erinnerung, die mir der Verein anlässlich
der Feier seines 40jährigen Bestandes ge-
widmet hat, verpflichtet mich zu lebhaften
Danke, um so mehr, als ich gerne jener
— lange entschwundenen — Tage geden-
ke, in denen ich, in Ihrem Bezirke von
Schule zu Schule wandernd, gar man-
chen trefflichen Schulmann kennen ge-
lernt habe.

Ich bin überzeugt, daß allen jenen
Lehrern, die damals mit eminenten Erfol-
gen gewirkt haben, würdige Nachfolger
erstanden sind. Ein Beweis hierfür liegt ja
schon in dem Umstande, daß der von den
ersteren gegründete Verein sich kräftig
fortentwickelt hat.

Möge ihm auch fernerhin — zum
Wohle der Schule — eine segens- und
erfolgreiche Tätigkeit beschieden sein!

Es grüßt den Verein herzlichst das
Ehrenmitglied P. Končnik.

Organizirano učiteljstvo ormoškega
okraja pa je bilo in je še vedno delavno
na najrazličnejših poljih ljudske prosvete.
Opozarjam na tov. Rakuša »Domoznan-
stvo ormoškega okraja«; sedaj na Ptuju,
nekaj na Rumeču službojočega tov. Va-
biča »Čuvajte ptice«, tudi v nemškem je-
ziku »Schützt die Vögel«; dalje tov. An-
tona Kosija mnogobrojni književni proiz-
vodi, njegove skladbe in skladbe tov. Do-
micijana Serajnika itd. itd. Dalje opozar-
jam na ustanavljanje raznih koristnih dru-
štev kakor: bralna, gasilna, pevka in
godbeno društva, Sokol, kmetijske podru-
žnice i. dr. — vsepovsod najdeš organi-
zanega učitelja ali učiteljico, da ali vodi
ali pa sodeluje po geslu: Na delo med
ljudstvo! 8. sept. 1904 je priredilo naše
društvo velik koncert v prid Učit. konvik-
ta v Ljubljani, ki je takrat prejel od nas
50 kron. »Naše Pravice«, ki so izhajale v
Varaždinu, so vabile Hrvate na naš kon-

cert s sledečim oklicem: U Ormož! Na
malu gosposju dne 8. o. mj. priredjuje or-
moško učiteljsko društvo v Ormožu pje-
vački koncert iz sodelovanje naše grad-
ske glasbe in korist slovenskega učitelj-
skega konvikta v Ljubljani. Svoje sodelo-
vanje pri toj zabavi najavili su izvrstni
pjevoči iz redova slovenskoga, štajersko-
ga učiteljstva, a čuje se, da ču sodelovati
i više pjevača našega vrednoga domače-
ga društva »Vile«. Mi se nadamo, da če
Hrvati i Hrvatice iz grada Varaždina i
okolice listom politeti na tu pravu sloven-
sko zabavo, koje imadu jošte tako plemen-
ito svrho...

Končujem s prvo kitico prologa tov.
A. Kosija o priliki društvene 25letnice na-
šega društva s posebnim apelom na učitelje
in učiteljice, ki še niso včlanjeni:

»Osamljen človek, najsi jak,
je vendar slab, je ničev vsak
in višji smoter le doseže,
ko z drugimi se tesno zveže.
Težnejši nalogi tesnejša zveza
posameznih močij v prospah uesteza.«
Ludovik Šijanec, generalni reporter.

Roditeljski shodi v Dobju.

Šolski vodja R. Knaič je dobil ob
svojem službenem nastopu v letu 1912 v
Dobju razmere, ki po njegovem mnenju
niso nikakor ustrezale veljavi šole. Slab
šolski obisk, polovica otrok brez učnih
knjig, v šolskem proračunu ničesar za
uboge učence, prepozno dohajanje v šolo
na dnevnem redu itd. itd. Dasi ni bil po-
seben prijatelj prirejevanja shodov, so
ga te razmere takorekoč prisilile, sklicati
prvi shod v nedeljo, dne 3. novembra
1912.

Proti pričakovanju je prišlo nad 300
ljudi, menda ponajveč iz radovednosti,
kakšen je novi nadučitelj, R. K. je razlo-
žil staršem potrebo in važnost šole ter
jim končno naznanil svoje stališče, ki
zahteva, naj ima vsak učenec vse knjige
in vse učne pripomočke, da morajo doha-
jati o pravem času v šolo, oddaljenost ne
izpričuje, kdor je daleč doma, mora prej
vstati ter se podati prej v šolo, nego bližje
bivajoči. Šola je kraj redu, učenja vseh
čednosti in strahu božjega, zato zahteva
ona red tudi izven šole na cesti in povsod.
V šoli veljaj šolski red, doma hišni red,
v cerkvi cerkveni, pri vojakihi vojaški, na
cesti in v občini občinski, v deželi deželni,
a v državi državni red. Kdor se ravna po
teh redih, je reden človek in je dolžnost
staršev in šole, delovati skupno ter otro-
ke na te rede navaditi. Prav umestna je
bila sklicateljeva prošnja, naj pošiljajo
starši otroke redno v šolo, da se s tem
zabranijo mesečne globe. Ložje se je zla
obvarovati, nego ga pozneje odpravljati.
Naj ne hodijo prosit učiteljstva, da bi
smeli otroci po več dni doma ostajati;
zakaj dolžnost učiteljstva je zahtevati, naj
hodijo otroci v šolo, ne pa doma ostajati.
R. K. se je pričujočim predstavil v imenu
trobojnice, ki je visela s šolskega poslop-
ja, naj ponesejo v njenem imenu njegov
pozdrav v vse hiše in vsemi, ki se niso
mogli udeležiti shoda.

Drugi shod staršev je bil sklical na
nedeljo, dne 16. februarja 1913. Udeležilo
se ga je 150—200 staršev. Obravnavalo
se je podobno ter se je dala roditeljem
priložnost, povedati svoje želje. Nekaj teh
želj je moral sklicatelj na mestu zavrniti,
ker so nasprotovale določbam šolskega

Politik.

Če vest je čista, kaj zavist
nam more
in kaj ves trop, »Na križ!
Na križ!« vpiljoč.
F. Ks. Meško.

Kakor je bil Štipko delaven na polju
šolstva, tako je stal tudi v javnem življe-
nju vedno v prvih vrstah. Povsod, kamor
je prišel, je začel živahno delovanje v
korist in blagor narodu, ki ga je ljubil ka-
kor zenico svojega očesa. Povsod je usta-
navljal bralna in politiška društva, izobra-
ževal in bodril ljudstvo s predavanji in
navduševal za skupno delo.

Že v prvi svoji službi na Lozicah se
je začel pridno udeleževati javnega živ-
ljenja. Ustanovil je bralno dru-
štvo »Mir«, bil med ustanovniki Pivške
podružnice C. M. Družbe in Gasilnega
društva v Št. Petru. Priredil je pri Trnju

Ko je potem služboval pol leta v Vr-
bovem, je pridno posejal »Citalnico« v
Ilirski Bistrici, ki je bila takrat središče
in zbirališče ondotnih Slovencev. Tam se
je shajala od vseh bližnjih strani zavedna
inteligenca.

V Trnju pa se je vrgel z vso silo v
javno življenje. Ustanovil je bralno dru-
štvo »Mir«, bil med ustanovniki Pivške
podružnice C. M. Družbe in Gasilnega
društva v Št. Petru. Priredil je pri Trnju

velik tabor, ki se ga je udeležila ogromna
množica od blizu in daleč.

Kmalu nato pa so se začeli po kranj-
ski deželi cepiti duhovi na napredno in
klerikalno stran. Kakor je prej agilno delo-
val na skupni narodni podlagi, tako se je
zdaj goreče zavzel za Mladoslavence.
Kampromisov ni poznal. Ko so prišle dr-
žavnoborske volitve, sta kandidirala za
konzervativce Adolf Obreza iz Cerknice
in za radikalne Mladoslavence Hinko Do-
lenc. Med ljudstvom v šentpeterski občini
ki je imelo voliti deset volilnih mož, ni bilo
za te volitve nikakega zanimanja. Šempe-
terski župnik Janez Podboj je pripeljal na
volišče nekaj volilcev, ki so volili seveda
konzervativne volilne može. Medtem pa
je zbral Jelenc po Trnju in bližnjih vaseh
kakih 50 mož in jih peljal po stezi v Št.
Peter, kamor so prišli malo pred zaključ-
kom volitev. Glavar Globočnik je že pi-
sal legitimacije za konservativne volilne
može, ko so stopili na volišče Trnjani,
njim na čelu Jelenc. Sedaj seveda je mor-
al pisati glavar druge legitimacije, glase-
če se na imena Dolencevih pristašev. Je-
lencu je glavar svetoval, naj se ne ude-
leži glavne volitve, toda on si ni dal kraj-
šati svojih pravic. Udeležil se je volitev in
oddal svoj glas Dolencu. V postojnskem
okraju je takrat zmagal Dolenc, odločil pa
je logaški za konservativce. Obreza je
zmagal s tremi glasovi večine. Janez
Podboj, drugače duhovit človek, je poro-
čal v »Slovenca« o šempeterskih volit-

vah: »Zmagal je Štipko s svojimi Štipkov-
ci!« — To ime se ga je oprjelo in ostal je
do smrti Štipko. Poleg imena je dobil po
volitvah seveda tudi »Verweis« od šolske
oblasti zaradi volilne agitacije.

Potem so prišle na vrsto občinske
volitve. Občina je bila do tedaj v konser-
vativnih rokah, županovale ji je stari Špi-
lar. Naš Štipko je v zvezi z drugimi na-
prednjaki iz Št. Petra, Koraščem, Medi-
co in Križajem, razbil konservativni od-
bor; pri volitvah je prodrla napredna li-
sta na vsej črti. Prvi napredni župan je bil
tvorničar Franc Križaj, ki pa je pozneje
premenil svoje prepričanje in je postal
pristaš S. L. S.

Zaradi svojega javnega delovanja je
prišel večkrat v konflikt z glavarji, ki so
takrat smatrali učitelja za svoje slugo. Že
z Globočnikom, ki mu je bil sicer naklon-
jen, kar je Jelenc hvaležno priznaval,
sta se tupatam pisano spogledala. Še slab-
še je bilo s Schwarzem, ki ga je pozneje
kot namestništvenega svetnika v Trstu
povozil vlak. Štipko ni poznal hinavščine,
in če je šlo za pravico, mu je bilo vseeno,
če je stal pred njim glavar ali pa kak diu-
rnist. Svoje mnenje je povedal vsakemu v
obraz.

Tako je delal do leta 1896, ko je bil
— kakor znano iz prejšnjega odstavka —
iz službenih ozirnov prestavljen v Božako-
vo. Tu ni bilo torišče zanj, zato se je do-
cela posvetil le šoli.

Ko je čez tri leta dobil službo na
Dvoru pri Žužemberku, je takoj zopet
oživel. Trnski prekucuh Štipko je stopil
zopet na plan. Ko je prišel na Dvor, je bila
občina klerikalna. Občinske volitve so se
vršile par mesecev po njegovem prihodu,
in zmagali so naprednjaki sijajno. Prejšnji
župan niti v odbor ni prišel. Jelencu so
ponujali župansko mesto, toda ker še ni
bil dovolj znan v občini, ni hotel mesta
sprejeti.

Potem se je z vso srčnostjo in prilo-
žnostjo vztrajnostjo poprijel dela v vseh pa-
nogah javnega življenja. Ustanovil je bral-
no društvo »Mir«, dopisoval v napredne
časopise in jih širil med ljudstvom. Po-
tegoval se je za semnje, pisal in prosil na
vse strani, da bi se oživela bivša tvorn-
nica za železo. Vlagal je prošnje za od-
pravo raznih klancev v okolici, prirejal
predavanja, igre in družinske popoldneve.
Preiskoval je kmetijska vprašanja, bil po-
tresni opazovalec, preiskoval jame v oko-
lici in lovil ter pobijal hrošče in strupene
kače. Prirejal je otroške igre, ki se jih je
udeležilo na tisoče ljudi od blizu in daleč.
Prirejal je politiške shode in narodne ve-
selice. Medtem pa je vedno bolehal, en-
krat težko zbolel za pljučnico, drugič si
zastropil kri. Dal je v šolo drugega sina in
dve hčeri. Zabredel je zaradi velikih stro-
škov in majhne plače v denarne stiske, ta-
ko da je več let dobival ob mesecu samo
eksistenčni minimum. (Konec.)

nični knjigi iz l. 1876. in 1877. so zmanjkala imena: Diermayer, Kada, Gebner, Lovretz, Kautzhammer, Eisenbach, Martinz, Sartory itd. Obratno pa so pristopili zopet k društvu sledeči Slovenci: Ant. Jesih, Andrež Perc, dr. Ivan Geršak, dr. Ant. Magdič, Blaž Sovar, dr. Ivan Petovar, dr. A. Žižek i. dr. Blagajnična knjiga pa se je še do 1882 zapisovala mešano; za Slovenskega Učitelja je bila naročnina plačana; za Pädagogische Zeitschrift pa Pränumeration gezahlt. Od leta 1882 do 1892 je bila blagajnična knjiga zopet popolnoma nemški pisana, od leta 1893 naprej pa samo slovenski.

Da so že v prvih letih obstanka našega društva bili pozabljeni plačniki glede udnine, nam izpričuje blagajnična knjiga takole: 7. 12. 1877 izdal za račun g. kaširju A. Stuhecu ter za stroške pri potovanju za iztirjatev letnih donoskov 3 gl. To pobiranje od doma do doma posameznih udov se je dobro obneslo, ker kaže račun tega leta 32 gl. 6 kr. preostanka. Tudi delegate so honorirali, kar je razvidno iz sledečih zapisnikov: 14. 9. 1874 dem Herrn Schmidinger als Reiseentsehdigung für die Bundesversammlung gezahlt 6 fl.; 7. 9. 1876 Reise- und Zehrkosten nach Cilli dem Herrn Schmidinger 15 fl.; 6. 9. 1877 gospodu Štrenklu kak »delegirter« za Lehrerbund 10 gl.

Društvena pravila so se dvakrat tiskala. Prvikrat v nemškem jeziku v Gradcu l. 1874., drugikrat pa v slovenskem l. 1888.; sestavljena so bila pa že l. 1882. in jih je na prošnjo takratnega društvenega predsednika Srečka Majcena popravil v jezikovnem in stilističnem oziru prof. Janez Majciger v Mariboru, ki je v svojem odgovoru društvu pisal med drugim sledeče: »Čestitam slovenski mladini, katero učitelji podučujejo, ki slovenski jezik tako krasno in pravilno pišejo.« — Leta 1881 se je naročil pod načelstvom Srečka Majcena društveni štambil s slovenskim napisom. Ta štambil je pozneje preminil in je dosti pozneje, l. 1903, načelnik tovariš Porekar naročil zopet nov slovenski društveni pečat.

Kakor je bilo že zgoraj povedano, nima društvo razen omenjenih listin od začetka našega društva pa do leta 1892. nobenih zapiskov. Generalni naš tajnik tov. Rosina, ki izvršuje ta častni posel že sedemnajst let, se torej obrača tem potom do javnosti v imenu društva, če bi kdo vedel za naše stare društvene spise, ali mogle izslediti, temu bi bili pač jako hvaležni. Zakaj v dotičnih spisih bi se našlo marskaj zanimivega, in le na podlagi dotičnih društvenih zapisnikov bi se mogla enkrat spisati natančna društvena zgodovina.

V letih od 1877 so se tudi neučitelji začeli jako zanimati za naše društvo ter so ga jako podpirali, posebno Slovenci, kakor dr. Geršak z 10 gl., dr. Petovar z 10 gl., dr. Žižek z 2 gl.; leta 1878 dr. Geršak zopet 10 gl. in tako najdemo do l. 1886 več imenitnih in odličnih podpornih udov. Od l. 1886 pa do l. 1896 so bili podporniki le izjeme. Leta 1896 smo jih vabili in jih precej pridobili; a leta 1899 smo izgubili zadnjega podpornika, oziroma se ni več pobirala pri njih podpornina, menceč da je boljše za stanovsko društvo, ako se vzdržuje iz lastnih moči.

Društvo pa je imelo tudi kritične čase. V 13. številu »Popotnika« iz l. 1898 se

nahaja poročilo iz Svetinj, v katerem je čitati tudi to-le: »sicer pa se nam smešno zdi, čemu se li ta glasovita korporacija (menjen je tu okrajni šolski svet) naziva »šolski« svet, ko je v njej vse drugo zastopano, le šola in učiteljstvo ne, vsaj primeroma ne!« Glasom sklepa okrajnega šolskega sveta na predlog — neverjetno — našega podpornega člana dr. Geršaka, se je uvedla preiskava napram društvu zaradi gornjega članka. Toda dopisnik se je sam javil in se pred okrajnim šolskim svetom tako imenitno zagovarjal, da je vsa zadeva iztekla v pesku. Poudarjati pa se mora na tem mestu, da je bilo sicer razmerje med našim učiteljskim društvom in okrajnim šolskim svetom vedno najboljšo in nam je bila višja šolska oblast vedno naklonjena in je še tudi zdaj.

Leta 1898, dne 4. septembra je društvo na slovesen način obhajalo petindvajsetletnico svojega obstanka. Kardinalni točki tega slavnostnega dneva sta bili odkritje spomenika ormoškemu učitelju Antonu Freuensfeldu (bratu pesnika Josipa F.), ki mu ga je društvo postavilo, in slavnostno zborovanje. Zjutraj je bila sv. maša, pri kateri so peli učitelji. Prolog za to slavje je sestavil tov. Ant. Kosi, slavnostni govor pa je imel tov. Iv. Košar. Pri banketu, ki je bil na vrtu Kalchbrennerjeve gostilne, je sviral godba, ki ji je ustanovitelj in voditelj tov. Domicijan Serajnik. Pri petju so se posebno odklikovali tovariš-gosti: Poljanec, predsednik Slovenjebistriškega učit. društva, Pribil, Munda in zdaj že pokojni Vobič.

Od tistega časa do danes je minulo zopet 15 let. Poročilo bi postalo preobširno, če bi se spuščal v podrobnosti te dobe. Lepa in hvaležna naloga pa čaka našega »generalnega tajnika«, ki bi naj do svojega jubileja, dvasetletnega tajništva namreč, sestavil in z društvenimi pripomočki izdal natančno zgodovino našega društva. Meni pa kot generalnemu reporterju naj bo dovoljeno, hiteti po najkrajši poti h koncu. Vendar pa še moram našeti naše vrle načelnike, ki so bili, oz. eden je še:

1. Jožef Schmidinger, nadučitelj pri Veliki nedelji, v letih 1873—1877, torej 5 let;
2. Štefan Kovačič, nadučitelj v Središču, v letih 1878 do 1879;
3. Šimen Štrenkl, učitelj v Središču, v letu 1880;
4. Srečko Majcen, v letih 1881 in 1882;
5. Ivan Košar, nadučitelj pri Vel. nedelji, od 1883 do 1886, torej 4 leta;
6. Fran Rakuša, nadučitelj pri Sv. Bolfenki, od 1887 do 1892, torej 6 let;
7. Anton Porekar, nadučitelj na Humu, od 1893 do 1897, torej 5 let;
8. Mihael Vauhnik, nadučitelj pri Svetinjah, v letu 1898, torej v 25 jubilejnem letu;
9. Josip Rajšp, učitelj na ormoški šoli, v letu 1899;
10. Anton Porekar, v letu 1900;
11. Ernst Slanc, nadučitelj pri Sv. Bolfenki, v letih 1901 do 1903, torej 3 leta.
12. Anton Porekar v letih 1904 do 1905;
13. Josip Rajšp, nadučitelj, od leta 1906 naprej, torej že 8 let.

Pri društvu pa so sedaj sledeči člani: **Dvorni svetnik in c. kr. deželni šolski nadzornik g. Peter Končnik in tov. Šimen Štrenkl 40 let;** Ivan Košar 33 let, Ana Rosina 32, Franc Megle (s prestankom) 30, Anton Kosi 28, Ant. Porekar 25, Lucija

Gabršček 24, Martin Salamun 22, Adolf Rosina 20, Ana Trstenjak 20, Josip Rajšp 19, Fr. Cajnko 19, Marija Zolnir 17, Julčka Valentincič 17, Šimen Bezjak 16, Domicijan Serajnik (s prestankom) 15, Ivan Zolnir 13, Franc Poplatnik 12, Ema Unger (s prestankom) 11, Jakob Preindl 11, Mar. Pinterič 10, Iv. Najžer 10, Drago Pinterič 9, Ludov. Šijanec 9, Antonija Šijanec 9, Robert Košar 9, Marija Potrato 9, Mar. Podplatnik 8, Ema Cajnko 7, Kar. Großmann 5, Mar. Velnar 5, Ludovik Muzek 4, Olga Serajnik 4, Al. Lebar 4, Al. Kocmut 3, Marija Presker 2, Roza Knez 2, Marija Salamun 1, Alojzij Herg 1, Rudolf Rakuša 1, Ignac Čokl 1, Fani Mešek 1, Ant. Ziegler pol in Fr. Vaupotič pol leta.

Rednih članov šteje društvo danes 39, izrednih 4, in sicer: Štrenkl Šimen, uč. v p., Rosina Ana, Cajnko Ema in Unger Ema, učiteljice roč. del, ter J. Pernat, otroška vrtnarica.

Častni udje našega društva so: dvorni svetnik Peter Končnik, c. kr. dež. šol. nadzornik v Gradcu; ravnatelj Renner Ivan, c. kr. okr. šol. nadzornik v Gradcu; Trstenjak Martin, kr. okr. šol. nadzornik, pisatelj itd. v Zagrebu; dr. Bezjak Ivan, c. kr. gimn. ravnatelj v Gorici; Košar Ivan, nadučitelj v p., Velika nedelja. Častni član je bil tudi pokojni dr. Iv. Geršak iz Ormoža.

Častnima članoma dvornemu svetniku Peter Končniku in Šimnu Štrenklu je društvo ex praesidio čestitalo k njiju 40-letnemu članstvu našega društva. Gospod dvorni svetnik nam je sledeče odgovoril: Grad, 12. 12. 1913. An den verehrlichen Lehrerverein in Friedau. Die freundliche Erinnerung, die mir der Verein anlässlich der Feier seines 40jährigen Bestandes gewidmet hat, verpflichtet mich zu lebhaften Danke, um so mehr, als ich gerne jener — lange entschwundenen — Tage gedenke, in denen ich, in Ihrem Bezirke von Schule zu Schule wandernd, gar manchen trefflichen Schulmann kennen gelernt habe.

Ich bin überzeugt, daß allen jenen Lehrern, die damals mit eminenten Erfolgen gewirkt haben, würdige Nachfolger erstanden sind. Ein Beweis hierfür liegt ja schon in dem Umstände, daß der von den ersteren gegründete Verein sich kräftig fortentwickelt hat.

Möge ihm auch fernerhin — zum Wohle der Schule — eine segens- und erfolgreiche Tätigkeit beschieden sein!

Es grüßt den Verein herzlichst das Ehrenmitglied P. Končnik.

Organizirano učiteljstvo ormoškega okraja pa je bilo in je še vedno delavno na najrazličnejših poljih ljudske prosvete. Opozarjam na tov. Rakuša »Domoznanstvo ormoškega okraja«; sedaj na Ptuju, nekaj na Rumeču službojočega tov. Vabiča »Čuvajte ptice«, tudi v nemškem jeziku »Schützt die Vögel«; dalje tov. Antona Kosija mnogobrojni književni proizvodi, njegove skladbe in skladbe tov. Domicijana Serajnika itd. itd. Dalje opozarjam na ustanavljanje raznih koristnih društev kakor: bralna, gasilna, pevka in godbena društva, Sokol, kmetijske podružnice i. dr. — vsepovsod najdeš organiziranega učitelja ali učiteljico, da ali vodi ali pa sodeluje po geslu: Na delo med ljudstvo! 8. sept. 1904 je priredilo naše društvo velik koncert v prid Učit. konvikta v Ljubljani, ki je takrat prejel od nas 50 kron. »Naše Pravice«, ki so izhajale v Varaždinu, so vabile Hrvate na naš koncert s sledečim oklicem: U Ormož! Na malu gospoju dne 8. o. m. priredjuje ormoško učiteljsko društvo v Ormožu pjevački koncert uz sudjelovanje naše gradske glasbe u korist slovenskega učiteljskega konvikta u Ljubljani. Svoje sudjelovanje pri toj zabavi najavili su izvrstni pjevoči iz redova slovenskoga, štajerskoga učiteljstva, a čuje se, da ču sodelovati i više pjevača našega vrednoga domačega društva »Vile«. Mi se nadamo, da će Hrvati i Hrvatice iz grada Varaždina i okolice listom politeti na tu pravu slovensko zabavo, koje imadu jošte tako plemenito svrhu...
Končujem s prvo kitico prologa tov. A. Kosija o priliki društvene 25letnice našega društva s posebnim apelom na učitelje in učiteljice, ki še niso včlanjeni: »Osamljen človek, najsi jak, je vendar slab, je ničev vsak in višji smoter le doseže, ko z drugimi se tesno zveže. Težnjiši nalogi tesnejša zveza posameznih močij v prospah uesteza.«
Ludovik Šijanec, generalni reporter.

Roditeljski shodi v Dobju.

Šolski vodja R. Knaičič je dobil ob svojem službenem nastopu v letu 1912 v Dobju razmere, ki po njegovem mnenju niso nikakor ustrezale veljavi šole. Slab šolski obisk, polovica otrok brez učnih knjig, v šolskem proračunu ničesar za uboge učence, prepozno dohajanje v šolo na dnevnom redu itd. itd. Dasi ni bil poseben prijatelj prirejevanja shodov, so ga te razmere takorekoč prisilile, sklicati prvi shod v nedeljo, dne 3. novembra 1912.

Proti pričakovanju je prišlo nad 300 ljudi, menda ponajveč iz radovednosti, kakšen je novi nadučitelj, R. K. je razložil staršem potrebo in važnost šole ter jim končno naznanil svoje stališče, ki zahteva, naj ima vsak učenec vse knjige in vse učne pripomočke, da morajo dohajati o pravem času v šolo, oddaljenost ne izpričuje, kdor je daleč doma, mora prej vstati ter se podati prej v šolo, nego bližje bivajoči. Šola je kraj redn. učenja vseh čednosti in strahu božjega, zato zahteva ona red tudi izven šole na cesti in povsod. V šoli veljaj šolski red, doma hišni red, v cerkvi cerkveni, pri vojakih vojaški, na cesti in v občini občinski, v deželi deželni, a v državi državni red. Kdor se ravna po teh redih, je reden človek in je dolžnost staršev in šole, delovati skupno ter otroke na te rede navaditi. Prav umestna je bila sklicateljeva prošnja, naj pošiljajo starši otroke redno v šolo, da se s tem zabranijo mesečne globe. Ložje se je zla obvarovati, nego ga pozneje odpravljati. Naj ne hodijo prosit učiteljstva, da bi smeli otroci po več dni doma ostajati; zakaj dolžnost učiteljstva je zahtevati, naj hodijo otroci v šolo, ne pa doma ostajati. R. K. se je pričujočim predstavil v imenu trobojnice, ki je visela s šolskega poslopja, naj ponesejo v njenem imenu njegov pozdrav v vse hiše in vsemi, ki se niso mogli udeležiti shoda.

Drugi shod staršev je bil sklical na nedeljo, dne 16. februarja 1913. Udeležilo se ga je 150—200 staršev. Obravnavalo se je podobno ter se je dala roditeljem priložnost, povedati svoje želje. Nekaj teh želj je moral sklicatelj na mestu zavrniti, ker so nasprotovale določbam šolskega

Politik.

Če vest je čista, kaj zavist nam more in kaj ves trop, »Na križ! Na križ!« vpijoč.
F. Ks. Meško.

Kakor je bil Štipko delaven na polju šolstva, tako je stal tudi v javnem življenju vedno v prvih vrstah. Povsod, kamor je prišel, je započel živahno delovanje v korist in blagor narodu, ki ga je ljubil kakor zenico svojega očesa. Povsod je ustanavljal bralna in politiška društva, izobraževal in bodril ljudstvo s predavanji in navduševal za skupno delo.

Že v prvi svoji službi na Lozicah se je začel pridno udeleževati javnega življenja. Ustanovil je bralno društvo »Sloga«, ki še danes obstoji. Prirejal in udeleževal se je shodov, taborov in veselic, kjer se je budil narod iz narodnega spanja.

Ko je potem služboval pol leta v Vrbovem, je pridno posejal »Čitalnico« v Ilirski Bistrici, ki je bila takrat središče in zbirališče ondotnih Slovencev. Tam se je shajala od vseh bližnjih strani zavedna intelgenca.

V Trnju pa se je vrgel z vso silo v javno življenje. Ustanovil je bralno društvo »Mir«, bil med ustanovniki Pivške podružnice C. M. Družbe in Gasilnega društva v Št. Petru. Priredil je pri Trnju

velik tabor, ki se ga je udeležila ogromna množica od blizu in daleč.

Kmalu nato pa so se začeli po kranjski deželi cepiti duhovi na napredno in klerikalno stran. Kakor je prej agilno deloval na skupni narodni podlagi, tako se je zdaj goreče zavzel za Mladoslavence. Kampromisov ni poznal. Ko so prišle državnozbornske volitve, sta kandidirala za konservativce Adolf Obreza iz Cerknice in za radikalne Mladoslavence Hinko Dolenc. Med ljudstvom v šentpeterski občini ki je imelo voliti deset volilnih mož, ni bilo za te volitve nikakega zanimanja. Šempeterski župnik Janez Podboj je pripeljal na volišče nekaj volilcev, ki so volili seveda konservativne volilne može. Medtem pa je zbral Jelenc po Trnju in bližnjih vaseh kakih 50 mož in jih peljal po stezi v Št. Peter, kamor so prišli malo pred zaključkom volitev. Glavar Globočnik je že pisal legitimacije za konservativne volilne može, ko so stopili na volišče Trnjani, njim na čelu Jelenc. Sedaj seveda je moral pisati glavar druge legitimacije, glaseče se na imena Dolencovih pristašev. Jelencu je glavar svetoval, naj se ne udeleži glavne volitve, toda on si ni dal krajšati svojih pravic. Udeležil se je volitev in oddal svoj glas Dolencu. V postojnskem okraju je takrat zmagal Dolenc, odločil pa je logaški za konservativce. Obreza je zmagal s tremi glasovi večine. Janez Podboj, drugače duhovit človek, je poročal v »Slovenca« o šempeterskih volitvah: »Zmagal je Štipko s svojimi Štipkovič!« — To ime se ga je oprjelo in ostal je do smrti Štipko. Poleg imena je dobil po volitvah seveda tudi »Verweis« od šolske oblasti zaradi volilne agitacije. Potem so prišle na vrsto občinske volitve. Občina je bila do tedaj v konservativnih rokah, županovale ji je stari Špihar. Naš Štipko je v zvezi z drugimi naprednjaki iz Št. Petra, Koraščem, Medico in Križajem, razbil konservativni odbor; pri volitvah je prodrla napredna lista na vsej črti. Prvi napredni župan je bil tvorničar Franc Križaj, ki pa je pozneje premenil svoje prepričanje in je postal pristaš S. L. S.

Zaradi svojega javnega delovanja je prišel večkrat v konflikt z glavarji, ki so takrat smatrali učitelja za svoje slugo. Že z Globočnikom, ki mu je bil sicer naklonjen, kar je Jelenc hvaležno priznaval, sta se tupatam pisano spogledala. Še slabše je bilo s Schwarzem, ki ga je pozneje kot namestništvenega svetnika v Trstu povozil vlak. Štipko ni poznal hinavščine, in če je šlo za pravico, mu je bilo vseeno, če je stal pred njim glavar ali pa kak diurnist. Svoje mnenje je povedal vsakemu v obraz.

Tako je delal do leta 1896, ko je bil — kakor znano iz prejšnjega odstavka — iz službenih ozirrov prestavljen v Božakovo. Tu ni bilo torišče zanj, zato se je dočela posvetiti le šoli.

Ko je čez tri leta dobil službo na Dvoru pri Žužemberku, je takoj zopet oživel. Trnski prekuh Štipko je stopil zopet na plan. Ko je prišel na Dvor, je bila občina klerikalna. Občinske volitve so se vršile par mesecev po njegovem prihodu, in zmagali so naprednjaki sijajno. Prejšnji župan niti v odbor ni prišel. Jelencu so ponujali župansko mesto, toda ker še ni bil dovolj znan v občini, ni hotel mesta sprejeti.

Potem se je z vso srčnostjo in prirodnostjo vztrajnostjo poprijel dela v vseh panogah javnega življenja. Ustanovil je bralno društvo »Mir«, dopisoval v napredne časopise in jih širil med ljudstvom. Potegoval se je za semnje, pisal in prosil na vse strani, da bi se oživela bivša tvornica za železo. Vlagal je prošnje za odpravo raznih klancev v okolici, prirejal predavanja, igre in družinske popoldneve. Preiskoval je kmetijska vprašanja, bil potrejni opazovalec, preiskoval jame v okolici in lovil ter pobijal hrošče in strupene kače. Prirejal je otroške igre, ki se jih je udeležilo na tisoče ljudi od blizu in daleč. Prirejal je politiške shode in narodne veselice. Medtem pa je vedno bolehal, enkrat težko zbolel za pljučnico, drugič si zastružil kri. Dal je v šolo drugega sina in dve hčeri. Zabredel je zaradi velikih stroškov in majhne plače v denarne stiske, tako da je več let dobival ob mesecu samo eksistenčni minimum. (Konec.)

reda, nekaj je pa bilo takih, da se jim je smelo ustreči. Sklenilo se je, se medsebojno pri vzgoji in nadzorovanju mladine izven šole podpirati.

Tretji shod roditeljev se je bil sklical na nedeljo, dne 25. maja 1913. Udeležilo se ga je do 150 staršev. Na tem shodu so starši pritrdili namenu, prirediti izlet šolske mladine. Seveda so se obravnavale tudi druge šolske zadeve.

Na dnevni red vsakega shoda so se djala kot privlačno moč tudi predavanja, kakor: 1. Balkanska vojna. To predavanje je imelo za posledico, da je prebivalstvo nabralo v par dneh za »Rdeči križ balkanskih držav« 80 K podpore. 2. Kmetiški upori na Slovenskem l. 1515. in l. 1573. Šolski otroci in druga mladina je bila izključena od teh shodov, v tem slučaju pa je neka učenka prednašala Aškerčevo pesem »Kronanje v Zagrebu«. 3. Pasja steklina (primerno ob času pasjega zapora). Shodov se je udeleževalo vedno vse učiteljstvo.

Pokazalo se je, da so ti shodi na urejevanje šolskih razmer dobro uplivali in da so bili kaj dobro sredstvo za odpravo začetkoma omenjenih pomanjklivosti. Vsi učenci imajo svoje učne knjige itd. Prepozno dohajanje se je omejilo na posamezne slučaje; šolski obisk pa se sme imenovati dober. Zasluga za to gre složnemu sodelovanju vsega učiteljstva, a tudi g. župniku, ki je kot veroučitelj s prižnice priporočal ljudem reden šolski obisk. V letnem polletju pa je vzdrževal nerazdeljen predpoldanski pouk dober obisk v neznatno nižini.

Ob danih razmerah je torej dobro prirediti shode roditeljev, a njihovo vodstvo mora biti tako, da zabrani napade in osebne žalitve. V Dobju se ni pripetil nobeden takšen slučaj. Da se da shodom večja zanimivost, je kaj primerno, dati na dnevni red kako gospodarsko točko, n. pr. jama za gnojnico, cepljenje divjakov ali pa pevski zbor učencev itd., zlasti je v to svrhu kaj primerno razlaganje državnega osnovnega zakona iz leta 1867., po katerem je slovenski narod postal v državi ravnopraven ter je dobil slovenski jezik v vseh uradih, šolah in v javnem življenju vse pravice.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za celjski okraj ima dne 6. januarja prih. 1. ob pol 11. uri v celjski okoliški šoli svoj redni občni zbor z nastopnim dnevnim redom: 1. Zapisnik. 2. Poročila funkcionarjev. 3. Volitev novega odbora. 4. Druge v § 10. društvenih pravil spadajoče zadeve. 5. Tekoče društvene zadeve. 6. O naši vzgojni nalogi; nadaljuje Fr. Brinar. 7. Slučajnosti. Prosim, pridite vsaj enkrat polnoštevilno in točno! Franc Brinar, dosedanji predsednik.

Učiteljsko društvo za laški okraj ima svoj glavni občni zbor dne 6. prosinca 1914 ob poldnesi uri v šoli na Zidanem mostu. Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Društvene zadeve. 3. Letno poročilo tajnikovo in blagajnikovo. 4. Volitev odbora. 5. Volitev dveh pregledovalcev društvenih računov. 6. Določitev društvenine za l. 1914. 7. Določitev knjig in časnikov, na katere se bo naročilo društvo v l. 1914. 8. a) »Moje prvo berilo« od K. Widra, poroč. tov. S. Petrovič. b) »Moja prva čitanka« od Fr. Krulca poroč. tov. Fr. Šegula. 9. Slučajnosti. — Tovariši in tovarišice, ki še pojmuje besedi »stanovska dolžnost«, ta dan vsi na krov, da vidimo in se prepričamo, koliko nas je še, ki nismo vrgli puške v koruzo!

Književnost in umetnost.

Knjige Matice Slovenske se dotikujejo. Med letošnjimi knjigami je gotovo največ zanimanja zbuditi izviren roman »Gospodin Franjo« iz peresa g. pisatelja Podlímarskega in pa knjiga »Hrvatsko-srbske narodne pesmi« (junaške). Roman ima za snov jako aktualno narodno kulturno vprašanje. Hrvatsko-srbske narodne pesmi imajo obširne stvarne uvode in lezikovni komentar; nekaj jih izide v cirilici; dodan bo knjigi tudi zemljevid pokrajni, ki se omenjajo v pesmih. P. n. gg. poverjeniki in člani, ki se še niso priglasili naj to store čim prej (članarina 4 K). Ker bodo stroški za letošnje knjige posebno veliki, je želeli, da se prijavi čim več novih članov.

Mrtvi kapitali, krasna slavenska povest Josipa Kozarca, enega najmarkantnejših slavenskih pisateljev, je pravkar izšla. Knjigi, ki obsega 12 tiskovnih pol na lepem papirju, je pridejan tudi Kozarčev životopis in njegovo književno delovanje. V »Mrtvih kapitalih« rešuje Kozarčec znamenito gospodarsko - socialno vprašanje, opozarja, da je v Slavoniji

mnogo plodne zemlje, a neobdelane. To je »mrtev kapital«, ki ga je treba oživiti. Kozarčec vidi povsod mrtve kapitala. Vse drvi na lov za uradniškimi mesti, samo da je »gospod«, četudi občinski pisar, in ima svojo »mesečno« plačo. Za dijaka, ko položi maturo, so edini idealni poklici: profesor, medicinec, jurist, duhovnik. Nihče se noče posvetiti poljedelstvu, obrti ali trgovini, da bi dvignil blaginjo svojo in naroda. Prevladuje med celo človeško družbo nezdravo naziranje, da je samo oni »gospod«, da je samo on »človek«, ki dobiva mesečno plačo, četudi pri tem strada. In tako nastaja nadprodukcijska uradništva, a drugi poklici se zanemarijajo. Povest je od kraja do konca zanimiva in velike literarne vrednosti in kot božično darilo jako primerna. Prevod je oskrbel Starogorski. Broširan izvod stane K 1:50, lepo v platno vezan K 2:50. Naročite si to knjigo!

Obrambni vestnik.

Kraški Berchtoldiči. Dobroznan rešilca, sklenjena na občnem zboru Sežanskega učiteljskega društva v Stanjelu, v kateri izreka učiteljstvo nekaterim članom c. kr. okrajnega šol. sveta sežanskega svoje zaničevanje zaradi brutalnosti, s katero so ti gospodje črtali za leto 1914 učiteljstvu 5% draginjno doklado, je tako razburila prizadete gospode, da so izsilili izredno sejo okrajnega šolskega sveta, ki se je vršila dne 17. t. m. v Sežani. Na sejo došli »užaljeni« gospodje niso vedeli iz same maščevanjaželjnosti, kaj delajo, dasi se je že mesec dolgo govorilo po vsem okraju, da so se prizadeti gospodje dogovarjali in kočno tudi dogovorili, kar ni sicer njih navada, da bodo toliko in toliko učiteljev obglavili in bogosigavedi-kaj še. Toliko je bilo že tega žuganja in pretenja, da se je ubogo učiteljstvo samega strahu — smejala. Kaj pa je rodila ta gora? Miško, kakor po navadi. Dasi nismo od teh gospodov nikoli nič posebnega pričakovali, vendar-le nismo še vedeli, da že tako uspešno konkurirajo z našim Berchtoldom. Kaj so torej iztuhkali naši Berchtoldiči? V svoji razburjenosti in ker je šlo za to, da se čim krepkeje lopne po nepokornem in nevaležnem učiteljstvu — so gospodje pozabili na svoj liberalizem in tolikokrat potrjevano ljubezen do učiteljstva, ter v bratškem objemu s klerikalnimi člani okr. šol. sveta sklenili te-le modrosti: 1. Učitelja Alojzija Hreščaka spraviti v disciplinarno preiskavo in 2. zahtevati od okrajnega učiteljskega društva, ki je enoglasno sklenilo navedeno resolucijo, da sklenjeno resolucijo prekliče. — Čudimo se, da niso še sklenili — zahtevati od učiteljskega društva udanostno izjavo in zahvalo zato, kar so učiteljstvu dobrega storili. S tem, da zahtevajo, da učiteljsko društvo prekliče sklenjeno resolucijo, priznavajo, da je resolucija zadeva društva in po njem vsega sežanskega učiteljstva, ki ga to društvo predstavlja. Če se torej je to stvar vsega učiteljstva, čemu pa preganjati samo enega? Gospodje, ali vam je zmanjkalo poguma? Čemu ne spravite v disciplinarno preiskavo vsega učiteljstva? Preskrbeti bomo, da vas prisilimo k temu koraku. Stvar je jako zanimiva in potrebna pojasnila. Tovariš Hreščak je že dolgo vrsto let nemu izmed članov — krčmarjev ležal na želodcu — in zdaj se je nudila lepa prilika — vsak krščanski človek bi se je poslužil — in kolega Hreščak je v disciplinarno preiskavi. Niti na misel nam ne prihaja, da bi tu izkušali braniti Hreščaka, saj smo vsi prepričani, da se zna najbolje braniti sam. Tistemu članu okr. šol. sveta pa, ki zastopa koristi davkoplačevalcev v tej korporaciji na ta način, kličemo: Ne veselite se prezgodaj; zakaj prezgodnje veselje je od muh. Glede sklepa pa, zahtevati preklic sklenjene resolucije od okrajnega učiteljskega društva, omenjamo, da poznajo gospodje kaj slabo učiteljstvo svojega okraja. Nikdar ne bodo dočakali, da bi sežansko učiteljstvo snedlo izrečeno besedo. Pripraviti nas morejo le do tega, da jim ponovno izrečemo svoje zaničevanje in to še krepkeje, nego se je to zgodilo prvokrat, zakaj morebitni pomisleki, ki bi jih še kdo izmed učiteljstva utegnil imeti, so razpršeni s tem ostudnim maščevalnim aktom v nič. Učiteljstvo je govorilo prvokrat jasno, jasnejše bo govorilo drugič. Kraški učitelji niso cunje, za prejeta klofuto vrnejo dve. Poklicaniam faktorjem na okrajnem šol. svetu pa naš opomin, da bomo s paznim očesom opazovali postopanje oblasti, bodisi proti posameznemu učitelju, ali proti skupnemu učiteljstvu — ter prepričani naj bodo, da najmanjša nezakonitost ali nepravilnost gotovo izzove med učiteljstvom vihar, ki bo raznesel vse podrobnosti o traktiranju učiteljstva od strani te oblasti v javnost in pred forum, kjer ne odločuje maščevanjažel-

nost kakor na okrajnem šol. svetu sežanskem! Našemu učiteljstvu pa: Pokonci glave! Če smo v konfliktu s takimi ljudmi, smo gotovo na pravi proti. Kar smo sklenili v Stanjelu, smo vse prav ukrenili. Pred ljudmi pa, ki kažejo svojo naprednost in ljubezen do učiteljstva s tem, da plačujejo troške za novoustanovljene kmetijske nadaljevalne tečaje z draginjsko doklado učiteljstva, kar se je v našem slučaju tudi zgodilo, ne bomo zlezli pod klopo. Takim ljudem naše ponovno zaničevanje!

Učiteljski konvikt.

Velikodušen dar. Tvrdka M. Grubbauerjevih sinov v Lincu, tvornica šolskih zvezkov v Lincu, je darovala od izkupička po slovenskih deželah za tekoče leto 700 K (sedemsto) kron. Z ozirom na to velikodušno darilo pozivljamo slovensko učiteljstvo, šolska vodstva in krajne šolske svete, da naročajo in kupujejo edinole šolske zvezke, ki se izdelujejo v tvornici M. Grubbauerjevih sinov. Hkrati pozivljamo tudi trgovce s šolskimi zvezki, da naročajo vse raznovrstne zvezke pri M. Grubbauerjevih sinovih v Lincu. Pa je tudi blago res izborno. Čim več teh zvezkov se bo razpečalo, tem večjega darila bo deležen Učiteljski konvikt. Zato pa: Svoji k svojim!

Letnino à 2 K so plačali potom Učiteljske gospodarske in kreditne zadruge v Celju: Mejovšek Rado, Puc Fani, Deleja Cirila, Kelc Ivan, Ivančič Josip, Šumer Hinko, Gorup Josip, Pogačnik Fran, Pristovšek Fran, Wudler Rudolf, Pavlovič Ivan, Knapič Janko, Černej Ludovik, Hren Anton, Vodenik Simon, Rošker Fran (1.50) Cociancig Karel (1.50), Rajšp Josip (3 K).

Kranjske vesti.

—r— Še nekaj v spomin † Štipku Jelencu. Leta 1899. je bilo. Služil je zadnje leto na Božakovem pri Metliki. V jeseni omenjenega leta se je selil s pohvalnim dekretom črnomajskega c. kr. okrajnega šolskega sveta v žepu na svoje novo službeno mesto na Dvor. Tudi pisec teh vrstic se je selil takrat iz Belokranjine. Kako se je Štipko radoval novodobljenega službenega kraja, svedoči to, da me je v tistem času, t. j. od imenovanja za Dvor do trenutka selitve, vsakokrat, kadarkoli sva se v tem času sešla, objel okolo vratu in mi toliko časa tolmačil svojo radost nad dejstvom, da se mu je izpolnila želja seliti se preko Gorjancev na nov službeni kraj, dokler nisva končno zapela one, znane:

Oj, tam za goro, oj, tam za goro
škrjančki, škrjančki, škrjančki mi pojo,
oj, tam za goro, oj, tam za goro
škrjančki, škrjančki mi pojo.

Žal, da slovenskemu učitelju škrjančki v pravem pomenu besede prav nikjer ne »pojo«, in tako je bojeval življenjski boj slovenskega učitelja i naš Štipko tudi »tam za goro«. — No sedaj, dragi moj Štipko, sedaj pač z gotovostjo računam na to, da Ti tam za ono najvišjo »goro«, katere še ni izmed nas po tej dolini solz tavajočih zemljanov še noben prekorlačil. Da Ti torej tam v tej novi deželi za najvišjo »goro« škrjančki pač prav gotovo »pojo«, zakaj »gospod ne pozabi, plačilo deli«. — In ko boš prejemal iz rok neskončno Pravičnega svoje plačilo, ki si ga v dolini solz zaman pričakoval, in ko se boš radoval nad tem, kako tam v Tvoji novi deželi za najvišjo »goro« škrjančki veselo »pojo«, takrat, dragi moj Štipko, se spomni svojih še vedno v dolini solz vzdihujočih stanovskih tovarišev, stopi pred Vsemogočnega, neskončno Usmiljenega in Pravičnega, potoji Mu naše gorje, in prepričan sem, da bo neskončno Usmiljeni obrnil Svoje usmiljene in milostljive oči na nas uboge reve, in vremena se bodo tudi učiteljstvu zjasnila. Ti pa, Štipko moj, uživaj neskaljeno veselje in radost nad tem, kako »tam za to goro« škrjančki veselo »pojo«!

Svobodov.

—r— Javna zahvala. Tukajšnji velecejenjeni trgovci in trgovke so zopet letos namesto novoletnih koledarjev darovali znatn svoto, namreč 60 K, z določilom, da se znesek porabi v korist šol. mladine. — Vsem velecejenjem darovalcem in darovalkam, posebe še nabirateljju in pošiljateljju zbirke, gospodu trgovcu in županu Iv. Finžgarju, se v imenu šolske mladine najvrdnejše zahvaljuje šolsko vodstvo na Breznici, dne 24. decembra 1913.

—r— Razpis učiteljske službe. Na enorazredni ljudski šoli v Blagovici se razpisuje učiteljska služba z zakonitimi prejemki v stalno nameščenje. Pravilno opremljene prošnje je predpisanim službenim potom semkaj vlagati do 25. januarja 1914. V kranjski javni ljudskošolski službi še ne stalno namešчени prosilci morajo z državnozdravniškim izpričevalom do-

kazati, da so fizično popolnoma sposobni za šolsko službo. — C. kr. okrajni šolski svet Kamnik, dne 20. decembra 1913.

—r— Na petrazredni ljudski šoli v Velikih Laščah se razpisuje eno učno mesto v stalno nameščenje z dostavkom, da imajo prednost moški prosilci. Prosilci, ki v kranjski javni šolski službi še niso stalno namešчени, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolnoma fizično sposobnost za šolsko službo. Pravilno opremljene prošnje naj se službenim potom tuuradno predložijo do 19. januarja 1914. — C. kr. okrajni šolski svet Kočevje, dne 19. decembra 1913.

—r— Razpis učiteljskih služb. V šolskem okraju Kamnik se razpisujejo naslednja učna mesta z zakonitimi prejemki v stalno nameščenje: 1.) Eno učno mesto na štirikazredni ljudski šoli v Domžalah, z omejitvijo na moške prosilce; 2.) eno učno mesto na dvorazredni ljudski šoli v Smartnem; 3. nadučiteljska služba in učno mesto na dvorazredni ljudski šoli na Vrhopolju; 4.) nadučiteljska služba, eventualno učno mesto na dvorazredni ljudski šoli v Radomlju; 5.) nadučiteljska služba in učno mesto na novoustanovljeni dvorazredni ljudski šoli v Stranjah; 6.) nadučiteljska služba na dvorazredni ljudski šoli v Čemšeniku; 7.) učno in voditeljsko mesto na enorazredni ljudski šoli v Pečah in sicer iznova s pristavkom, da ostanejo še vložene prošnje tudi za novi razpis natečaja v veljavi; 8.) po eno učno in voditeljsko mesto na enorazrednih ljudskih šolah na Rovih in na Selih. Pravilno opremljene prošnje za eno izmed teh učnih mest je za vsako posebej službenim potom semkaj vlagati do 15. januarja 1914. V kranjski javni ljudskošolski službi še ne stalno namešчени prosilci morajo z državnozdravniškim izpričevalom dokazati, da so fizično popolnoma sposobni za šolsko službo.

Štajerske vesti.

—g— V Sent Rupertu nad Laškim je preminul dne 20. decembra t. l. vpokojeni učitelj Jurij Uranič v svojem 93. starostnem letu. Bil je še iz stare šole in je mnogokrat pripovedoval doživljaje, izvirajoče iz prej vladajoče odvisnosti. Vkljub temu je ostal do svojega zadnjega diha zvest nekdanjim svojim nazorom in bil torej vedno zvest pripadnik takozvane »Kmetiske zveze«. V tem duhu in šentrupertskem razmeram primerno je vzgojena tudi njegova hči Frančiška, žena šentrupertskega krčmarja in trgovca Oblaka. En njegov sin — Ferdinand — živi kot vpokojeni strojevodja v Št. Juriju ob južni železnici (s tem poštenim in značajnim pripadnikom socialne demokracije se zaradi nasprotstva v političnem mišljenju nista prav posebno razumela). Obitelj drugega njegovega sina — Jurija — † gimnazijskega profesorja na Dunaju, se je utopila v nemškem morju. Oče teh, sedaj umrli, je zastopal v življenju načelo: »Med volkovi se mora po volje tuliti.« s čimer je hotel poudariti, da naj bi vsak učitelj sprejel politiško naziranje ljudstva, med katerim živi, s katerim naukom pa se ni strinjati še nobeden njegovih naslednikov v Šentrupertu. — V Sent Rupertu je bival umrl kot vpokojenec 28 let in kot učitelj 18 let. Vsega skupaj je služil kot učitelj celih 42 let. Naj v miru počiva! Feri.

Goriške vesti.

—g— Iz seje ožjega okrajnega šolskega sveta za goriško okolico. Ker g. prof. Berbuč ni več deželni odbornik, je izstopil iz okrajnega šolskega sveta, in deželni odbor je namesto njega imenoval za svojega zastopnika župana Gruntarja iz Šmarji. — Deželni šolski svet naroča vsem okrajnim šolskim svetom, da se pri nastavljanju učiteljev v krajih, kjer obstoje obrtne šole, ozira kolikor mogoče le na učitelje, ki imajo za te šole usposobljenost. — Ugodi se vsem šestim prošnjam glede petletnic. — Prošnjam za podpore se ugodi le deloma. — Nato se obravnavajo dopisi glede raznih poprav in naprav. Sklene se vse potrebno. — Pritožbi knezoškofijskega ordinariata proti sestavi krajnega šolskega sveta v Brancih ker se je oziralo namesto na župnika na veroučitelja, se ugodi. Bila je le pomota, ki se popravi. — Prošnji krajnega šolskega sveta v Kanalu za razširjenje petrazrednice se ne ugodi, ker niso dani postavni pogoji. Sicer pa pride stvar v obravnavo na prihodnji seji pomnoženega okrajnega šolskega sveta, ki bo obravnaval še deset sličnih prošenj. Takrat se bo obravnaval tudi proračun. — Začasne učiteljice se nastavijo: Marija Kündigova v Črničah, Karmela Brajdova v Prvačini in Roza Figljeva v Kojskem.

reda, nekaj je pa bilo takih, da se jim je smelo ustreči. Sklenilo se je, se medsebojno pri vzgoji in nadzorovanju mladine izven šole podpirati.

Tretji shod roditeljev se je bil sklical na nedeljo, dne 25. maja 1913. Udeležilo se ga je do 150 staršev. Na tem shodu so starši pritrdili namenu, prirediti izlet šolske mladine. Seveda so se obravnavale tudi druge šolske zadeve.

Na dnevni red vsakega shoda so se djala kot privlačno moč tudi predavanja, kakor: 1. Balkanska vojna. To predavanje je imelo za posledico, da je prebivalstvo narabalo v par dneh za »Rdeči križ balkanskih držav« 80 K podpore. 2. Kmetiški upori na Slovenskem l. 1515. in l. 1573. Šolski otroci in druga mladina je bila izključena od teh shodov, v tem slučaju pa je neka učenka prednašala Aškerčevu pesem »Kronanje v Zagrebu«. 3. Pasja steklina (primerno ob času pasjega zapora). Shodov se je udeleževalo vedno vse učiteljstvo.

Pokazalo se je, da so ti shodi na urejevanje šolskih razmer dobro uplivali in da so bili kaj dobro sredstvo za odpravo začetkoma omenjenih pomanjklivosti. Vsi učenci imajo svoje učne knjige itd. Prepozno dohajanje se je omejilo na posamezne slučaje; šolski obisk pa se sme imenovati dober. Zasluga za to gre složnemu sodelovanju vsega učiteljstva, a tudi g. župniku, ki je kot veroučitelj s prižnice priporočal ljudem reden šolski obisk. V letnem polletju pa je vzdrževal nerazdeljen predpoldanski pouk dober obisk v neznatno nižini.

Ob danih razmerah je torej dobro prirejata shode roditeljev, a njihovo vodstvo mora biti tako, da zabrani napade in osebne žalitve. V Dobju se ni pripetil nobeden takšen slučaj. Da se da shodom večja zanimivost, je kaj primerno, dati na dnevni red kako gospodarsko točko, n. pr. jama za gnojnico, cepljenje divjakov ali pa pevski zbor učencev itd., zlasti je v to svrhu kaj primerno razlaganje državnega osnovnega zakona iz leta 1867., po katerem je slovenski narod postal v državi ravnopraven ter je dobil slovenski jezik v vseh uradih, šolah in v javnem življenju vse pravice.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za celjski okraj ima dne 6. januarja prih. 1. ob pol 11. uri v celjski okoliški šoli svoj redni občni zbor z nastopnim dnevnim redom: 1. Zapisnik. 2. Poročila funkcionarjev. 3. Volitev novega odbora. 4. Druge v § 10. društvenih pravil spadajoče zadeve. 5. Tekoče društvene zadeve. 6. O naši vzgojni nalogi; nadaljuje Fr. Brinar. 7. Slučajnosti. Prosim, pridite vsaj enkrat polnoštevilno in točno! Franc Brinar, dosedanji predsednik.

Učiteljsko društvo za laški okraj ima svoj glavni občni zbor dne 6. prosinca 1914 ob poldnesi uri v šoli na Zidanem mostu. Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Društvene zadeve. 3. Letno poročilo tajnikovo in blagajnikovo. 4. Volitev odbora. 5. Volitev dveh pregledovalcev društvenih računov. 6. Določitev društvenine za l. 1914. 7. Določitev knjig in časnikov, na katere se bo naročilo društvo v l. 1914. 8. a) »Moje prvo berilo« od K. Widra, poroč. tov. S. Petrovič. b) »Moja prva čitanka« od Fr. Kralca poro. tov. Fr. Šegula. 9. Slučajnosti. — Tovariši in tovarišice, ki še pošljete besedi »stanovska dolžnost«, ta dan vsi na krov, da vidimo in se prepričamo, koliko nas je še, ki nismo vrgli puške v koruzo!

Književnost in umetnost.

Knjige Maticе Slovenske se dotikujejo. Med letošnjimi knjigami je gotovo največ zanimanja zbuditi izviren roman »Gospodin Franjo« iz peresa g. pisatelja Podlimbarskega in pa knjiga »Hrvatsko-srbske narodne pesmi« (junaške). Roman ima za snov jako aktualno narodno kulturno vprašanje. Hrvatsko-srbske narodne pesmi imajo obširne stvarne uvode in lezikovni komentar; nekaj jih izide v cirilici; dodan bo knjigi tudi zemljevid pokrajn, ki se omenjajo v pesmih. P. n. gg. poverjeniki in člani, ki se še niso priglasili naj to store čim prej (članarina 4 K). Ker bodo stroški za letošnje knjige posebno veliki, je želeli, da se prijavi čim več novih članov.

Mrtvi kapitali, krasna slavonska povest Josipa Kozarca, enega najmarkantnejših slavonskih pisateljev, je pravkar izšla. Knjigi, ki obsega 12 tiskovnih pol na lepem papirju, je pridejan tudi Kozarčev životopis in njegovo književno delovanje. V »Mrtvih kapitalih« rešuje Kozarčec znamenito gospodarsko - socialno vprašanje, opozarja, da je v Slavoniji

mного plodne zemlje, a neobdelane. To je »mrtev kapital«, ki ga je treba oživiti. Kozarčec vidi povsod mrtev kapital. Vse drvi na lov za uradniškimi mesti, samo da je »gospod«, četudi občinski pisar, in ima svojo »mesečno« plačo. Za dijaka, ki položi maturo, so edini idealni poklici: profesor, medicinec, jurist, duhovnik. Nihče se ne počasti poljedelstvu, obrti ali trgovini, da bi dvignil blaginjo svojo in naroda. Prevladuje med celo človeško družbo nezdravo naziranje, da je samo oni »gospod«, da je samo on »človek«, ki dobi mesečno plačo, četudi pri tem strada. In tako nastaja nadprodukcija uradništva, a drugi poklici se zanemarijo. Povest je od kraja do konca zanimiva in velike literarne vrednosti in kot božično darilo jako primerna. Prevod je oskrbel Starogorski. Broširan izvod stane K 1.50, lepo v platno vezan K 2.50. Naročite si to knjigo!

Obrambni vestnik.

Kraški Berchtoldiči. Dobroznana rešolucija, sklenjena na občnem zboru Sežanskega učiteljskega društva v Štanjelu, v kateri izreka učiteljstvo nekaterim članom c. kr. okrajnega šol. sveta sežanskega svoje zaničevanje zaradi brutalnosti, s katero so ti gospodje črtali za leto 1914 učiteljstvu 5% draginjso doklado, je tako razburila prizadete gospode, da so izsilili izredno sejo okrajnega šolskega sveta, ki se je vršila dne 17. t. m. v Sežani. Na sejo došli »užaljeni« gospodje niso vedeli iz same maščevanjaželjnosti, kaj delajo, da si se je že mesece dolgo govorilo po vsem okraju, da so se prizadeti gospodje dogovarjali in kočno tudi dogovorili, kar ni sicer njih navada, da bodo toliko in toliko učiteljev obglavili in bogsigavedi-kaj še. Toliko je bilo že tega žuganja in pretenja, da se je ubogo učiteljstvo samega strahu — smejala. Kaj pa je rodila ta gora? Miško, kakor po navadi. Dasi nismo od teh gospodov nikoli nič posebnega pričakovali, vendar le nismo še vedeli, da že tako uspešno konkurirajo z našim Berchtoldom. Kaj so torej iztuhkali naši Berchtoldiči? V svoji razburjenosti in ker je šlo za to, da se čim krepkeje lopne po nepokornem in nevaležnem učiteljstvu — so gospodje pozabili na svoj liberalizem in tolikokrat potrjevano ljubezen do učiteljstva, ter v bratskem objemu s klerikalnimi člani okr. šol. sveta sklenili te-le modrosti: 1. Učitelja Alojzija Hreščaka spraviti v disciplinarno preiskavo in 2. zahtevati od okrajnega učiteljskega društva, ki je enoglasno sklenilo navedeno resolucijo, da sklenjeno resolucijo prekliče. — Čudimo se, da niso še sklenili — zahtevati od učiteljskega društva udanostno izjavo in zahvalo zato, kar so učiteljstvu dobrega storili. S tem, da zahtevajo, da učiteljsko društvo prekliče sklenjeno resolucijo, priznavajo, da je resolucija zadeva društva in po njem vsega sežanskega učiteljstva, ki ga to društvo predstavlja. Če že torej je to stvar vsega učiteljstva, čemu pa preganjati samo enega? Gospodje, ali vam je zmanjkalo poguma? Čemu ne spravite v disciplinarno preiskavo vsega učiteljstva? Preskrbeti bomo, da vas prisilimo k temu koraku. Stvar je jako zanimiva in potrebna pojasnila. Tovariš Hreščak je že dolgo vrsto let nemu izmed članov — krčmarjev ležal na žolodcu — in zdaj se je nudila lepa prilika — vsak krščanski človek bi se je poslužil — in kolega Hreščak je v disciplinarni preiskavi. Niti na misel nam ne prihaja, da bi tu izkušali braniti Hreščaka, saj smo vsi prepričani, da se zna najbolje braniti sam. Tistemu članu okr. šol. sveta pa, ki zastopa koristi davkoplačevalcev v tej korporaciji na ta način, kličemo: Ne veselite se prezgodaj; zakaj prezgodnje veselje je od muh. Glede resolucije pa, zahtevati preklic sklenjene resolucije od okrajnega učiteljskega društva, omenjamo, da poznajo gospodje kaj slabo učiteljstvo svojega okraja. Nikdar ne bodo dočakali, da bi sežansko učiteljstvo snedlo izrečeno besedo. Pripraviti nas morejo le do tega, da jim ponovno izrečemo svoje zaničevanje in to še krepkeje, nego se je to zgodilo prvokrat, zakaj morebitni pomisleki, ki bi jih še kdo izmed učiteljstva utegnil imeti, so razpršeni s tem ostudnim maščevalnim aktom v nič. Učiteljstvo je govorilo prvokrat jasno, jasneje bo govorilo drugič. Kraški učitelji niso cunje, za prejeto klofuto vrnejo dve. Poklicanim faktorjem na okrajnem šol. svetu pa naš opomin, da bomo s paznim očesom opazovali postopanje oblasti, bodisi proti posameznemu učitelju, ali proti skupnemu učiteljstvu — ter prepričani naj bodo, da najmanjša nezakonitost ali nepravilnost gotovo izzove med učiteljstvom vihar, ki bo raznesel vse podrobnosti o traktiranju učiteljstva od strani te oblasti v javnost in pred forum, kjer ne odločuje maščevanjažel-

nost kakor na okrajnem šol. svetu sežanskem! Našemu učiteljstvu pa: Pokonci glave! Če smo v konfliktu s takimi ljudmi, smo gotovo na pravi proti. Kar smo sklenili v Štanjelu, smo vse prav ukrenili. Pred ljudmi pa, ki kažejo svojo naprednost in ljubezen do učiteljstva s tem, da plačujejo troške za novoustanovljene kmetijske nadaljevalne tečaje z draginjsko doklado učiteljstva, kar se je v našem slučaju tudi zgodilo, ne bomo zlezli pod klopo. Takim ljudem naše ponovno zaničevanje!

Učiteljski konvikt.

Velikodušen dar. Tvrška M. Grubbauerjevih sinov v Lincu, tvornica šolskih zvezkov v Lincu, je darovala od izkupička po slovenskih deželah za tekoče leto 700 K (sedemsto) kron. Z ozirom na to velikodušno darilo pozivljamo slovensko učiteljstvo, šolska vodstva in krajne šolske svete, da naročajo in kupujejo edinole šolske zvezke, ki se izdelujejo v tvornici M. Grubbauerjevih sinov. Hkrati pozivljamo tudi trgovce s šolskimi zvezki, da naročajo vse raznovrstne zvezke pri M. Grubbauerjevih sinovih v Lincu. Pa je tudi blago reš izborna. Čim več teh zvezkov se bo razpečalo, tem večjega darila bo deležen Učiteljski konvikt. Zato pa: Svoji k svojim!

Letnina à 2 K so plačali potom Učiteljske gospodarske in kreditne zadruge v Celju: Mejovšek Rado, Puc Fani, Deleja Cirila, Kelc Ivan, Ivančič Josip, Šumer Hinko, Gorup Josip, Pogačnik Fran, Pristovšek Fran, Wudler Rudolf, Pavlovič Ivan, Knapič Janko, Černej Ludovik, Hren Anton, Vodenik Simon, Rošker Fran (1.50) Cociancig Karel (1.50), Rajšp Josip (3 K).

Kranjske vesti.

—r— **Še nekaj v spomin** † Štipku Jelencu. Leta 1899. je bilo. Služil je zadnje leto na Božakovem pri Metliki. V jeseni omenjenega leta se je selil s pohvalnim dekretom črnomašjskega c. kr. okrajnega šolskega sveta v žepu na svoje novo službeno mesto na Dvor. Tudi pisec teh vrstic se je selil takrat iz Belokrajine. Kako se je Štipko radoval novodobljenega službenega kraja, svedoči to, da me je v tistem času, t. j. od imenovanja za Dvor do trenutka selitve, vsakokrat, kadarkoli sva se v tem času sešla, objel okolo vratu in mi toliko časa tolmačil svojo radost nad dejstvom, da se mu je izpolnila želja seliti se preko Gorjanec na nov službeni kraj, dokler nisva končno zapela one, znane:

Oj, tam za goro, oj, tam za goro
škrjančki, škrjančki, škrjančki mi pojo,
oj, tam za goro, oj, tam za goro
škrjančki, škrjančki mi pojo.

Žal, da slovenskemu učitelju škrjančki v pravem pomenu besede prav nikjer ne »pojo«, in tako je bojeval življenjski boj slovenskega učitelja i naš Štipko tudi »tam za goro«. — No sedaj, dragi moj Štipko, sedaj pač z gotovostjo računam na to, da Ti tam za ono najvišjo »goro«, katere še ni izmed nas po tej dolini solz tavajočih zemljanov še noben prekoručil. Da Ti torej tam v tej novi deželi za najvišjo »goro« škrjančki pač prav gotovo »pojo«, zakaj »gospod ne pozabi, plačilo deli«. — In ko boš prejel iz rok neskončno Pravičnega svoje plačilo, ki si ga v dolini solz zaman pričakoval, in ko se boš radoval nad tem, kako tam v Tvoji novi deželi za najvišjo »goro« škrjančki veselo »pojo«, takrat, dragi moj Štipko, se spomni svojih še vedno v dolini solz vzdihajočih stanovskih tovarišev, stopi pred Vsemogočnega, neskončno Usmiljenega in Pravičnega, potoji Mu naše gorje, in prepričan sem, da bo neskončno Usmiljeni obrnil Svoje usmiljene in milostljive oči na nas uboge reve, in vremena se bodo tudi učiteljstvu zjasnila. Ti pa, Štipko moj, uživaj neskaljeno veselje in radost nad tem, kako »tam za to gorjo škrjančki veselo pojo«!

Svobodov.

—r— **Javna zahvala.** Tukajšnji velečenjeni trgovci in trgovke so zopet letos namesto noveletnih koledarjev darovali znatn svoto, namreč 60 K, z določilom, da se znesek porabi v korist šol. mladine. — Vsem velečenjenim darovalcem in darovalkam, posebe še nabirateljcu in pošiljatelju zbirke, gospodu trgovcu in županu Iv. Finžgarju, se v imenu šolske mladine najvrdneje zahvaljuje šolsko vodstvo na Breznici, dne 24. decembra 1913.

—r— **Razpis učiteljske službe.** Na enorazredni ljudski šoli v Blagovici se razpisuje učiteljska služba z zakonitimi prejemki v stalno nameščenje. Pravilno opremljene prošnje je predpisanim službenim potom semkaj vlagati do 25. januarja 1914. V kranjski javni ljudskošolski službi še ne stalno nameščenimi prosilci morajo z državnozdravniškim izpričevalom do-

kazati, da so fizično popolnoma sposobni za šolsko službo. — C. kr. okrajni šolski svet Kamnik, dne 20. decembra 1913.

—r— **Na petrazredni ljudski šoli v Velikih Laščah** se razpisuje eno učno mesto v stalno nameščenje z dostavkom, da imajo prednost moški prosilci. Prosilci, ki v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščen, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolnoma fizično sposobnost za šolsko službo. Pravilno opremljene prošnje naj se službenim potom tuuradno predlože do 19. januarja 1914. — C. kr. okrajni šolski svet Kočevje, dne 19. decembra 1913.

—r— **Razpis učiteljskih služb.** V šolskem okraju Kamnik se razpisujejo naslednja učna mesta z zakonitimi prejemki v stalno nameščenje: 1.) Eno učno mesto na štirirazredni ljudski šoli v **Domžalah**, z omejitvijo na moške prosilce; 2.) eno učno mesto na dvorazredni ljudski šoli v **Šmartnem**; 3. nadučiteljska služba in učno mesto na dvorazredni ljudski šoli na **Vrhopolju**; 4.) nadučiteljska služba, eventualno učno mesto na dvorazredni ljudski šoli v **Radomlju**; 5.) nadučiteljska služba in učno mesto na novoustanovljeni dvorazredni ljudski šoli v **Stranjah**; 6.) nadučiteljska služba na dvorazredni ljudski šoli v **Čemšeniku**; 7.) učno in voditeljsko mesto na enorazredni ljudski šoli v **Pečah** in sicer iznova s pristavkom, da ostanejo še vložene prošnje tudi za novi razpis natečaja v veljavi; 8.) po eno učno in voditeljsko mesto na enorazrednih ljudskih šolah na **Rovih** in na **Selih**. Pravilno opremljene prošnje za eno izmed teh učnih mest je za vsako posebej službenim potom semkaj vlagati do 15. januarja 1914. V kranjski javni ljudskošolski službi še ne stalno nameščenimi prosilci morajo z državnozdravniškim izpričevalom dokazati, da so fizično popolnoma sposobni za šolsko službo.

Štajerske vesti.

—g— **V Sent Rupertu nad Laškim** je preminul dne 20. decembra t. l. vpokojeni učitelj Jurij Uranič v svojem 93. starostnem letu. Bil je še iz stare šole in je mnogokrat pripovedoval doživljaje, izvirajoče iz prej vladajoče odvisnosti. Vkljub temu je ostal do svojega zadnjega diha zvest nekdanjim svojim nazorom in bil torej vedno zvest pripadnik takozvane »Kmetijske zveze«. V tem duhu in šentrupertskim razmeram primerno je vzgojena tudi njegova hči Frančiška, žena šentrupertskega krčmarja in trgovca Oblaka. En njegov sin — Ferdinand — živi kot vpokojeni strojevodja v Št. Juriju ob južni železnici (s tem poštenim in značajnim pripadnikom socialne demokracije se zaradi nasprotstva v političnem mišljenju nista prav posebno razumela). Obitelj drugega njegovega sina — Jurija — † gimnazijskega profesorja na Dunaju, se je utopila v nemškem morju. Oče teh, sedaj umrli, je zastopal v življenju načelo: »Med volkovi se mora po volje tuliti.« s čimer je hotel poudariti, da naj bi vsak učitelj sprejel politiško naziranje ljudstva, med katerim živi, s katerim naukom pa se ni strinjati še nobeden njegovih naslednikov v Šentrupertu. — V Sent Rupertu je bival umrl kot vpokojenec 28 let in kot učitelj 18 let. Vsega skupaj je služil kot učitelj celih 42 let. Naj v miru počiva! Ferl.

Goriške vesti.

—g— **Iz seje ožjega okrajnega šolskega sveta za goriško okolico.** Ker g. prof. Berbuč ni več deželni odbornik, je izstopil iz okrajnega šolskega sveta, in deželni odbor je namesto njega imenoval za svojega zastopnika župana Gruntarja iz Šmarji. — Deželni šolski svet naroča vsem okrajnim šolskim svetom, da se pri nastavljanju učiteljev v krajih, kjer obstoje obrtne šole, ozira kolikor mogoče le na učitelje, ki imajo za te šole usposobljenost. — Ugodi se vsem šestim prošnjam glede petletnic. — Prošnjam za podpore se ugodi le deloma. — Nato se obravnavajo dopisi glede raznih poprav in naprav. Sklene se vse potrebno. — Pritožbi knezoškofijskega ordinariata proti sestavi krajnega šolskega sveta v Brancih ker se je oziralo namesto na župnika na veroučitelja, se ugodi. Bila je le pomota, ki se popravi. — Prošnji krajnega šolskega sveta v Kanalu za razširjenje petrazrednice se ne ugodi, ker niso dani postavni pogoji. Sicer pa pride stvar v obravnavo na prihodnji seji pomnoženega okrajnega šolskega sveta, ki bo obravnaval še deset sličnih prošenj. Takrat se bo obravnaval tudi proračun. — Začasne učiteljice se nastavijo: Marija Kündigova v Črničah, Karmela Braidova v Pračini in Roza Figljeva v Kojskem.

reda, nekaj je pa bilo takih, da se jim je smelo ustreči. Sklenilo se je, se medsebojno pri vzgoji in nadzorovanju mladine izven šole podpirati.

Tretji shod roditeljev se je bil sklical na nedeljo, dne 25. maja 1913. Udeležilo se ga je do 150 staršev. Na tem shodu so starši pritrdili namenu, prirediti izlet šolske mladine. Seveda so se obravnavale tudi druge šolske zadeve.

Na dnevni red vsakega shoda so se djala kot privlačna moč tudi predavanja, kakor: 1. Balkanska vojna. To predavanje je imelo za posledico, da je prebivalstvo nabralo v par dneh za »Rdeči križ balkanskih držav« 80 K podpore. 2. Kmetiški upori na Slovenskem l. 1515. in l. 1573. Šolski otroci in druga mladina je bila izključena od teh shodov, v tem slučaju pa je neka učenka prednašala Aškerčevo pesem »Kronanje v Zagrebu«. 3. Pasja steklina (primerno ob času pasjega zapora). Shodov se je udeleževalo vedno vse učiteljstvo.

Pokazalo se je, da so ti shodi na urejevanje šolskih razmer dobro uplivali in da so bili kaj dobro sredstvo za odpravo začetkoma omenjenih pomanjklivosti. Vsi učenci imajo svoje učne knjige itd. Prepozno dohajanje se je omejilo na posamezne slučaje; šolski obisk pa se sme imenovati dober. Zasluga za to gre složnemu sodelovanju vsega učiteljstva, a tudi g. župniku, ki je kot veroučitelj s prižnice priporočal ljudem reden šolski obisk. V letnem polletju pa je vzdrževal nerazdeljen predpoldanski pouk dober obisk v neznatno nižini.

Ob danih razmerah je torej dobro prirediti shode roditeljev, a njihovo vodstvo mora biti tako, da zabrani napade in osebne žalitve. V Dobju se ni pripetil nobeden takšen slučaj. Da se da shodom večja zanimivost, je kaj primerno, dati na dnevni red kako gospodarsko točko, n. pr. jama za gnojnico, cepljenje divjakov ali pa pevski zbor učencev itd., zlasti je v to svrhu kaj primerno razlaganje državnega osnovnega zakona iz leta 1867., po katerem je slovenski narod postal v državi ravnopraven ter je dobil slovenski jezik v vseh uradih, šolah in v javnem življenju vse pravice.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za celjski okraj ima dne 6. januarja prih. 1. ob pol 11. uri v celjski okoliški šoli svoj redni občni zbor z nastopnim dnevnim redom: 1. Zapisnik. 2. Poročila funkcionarjev. 3. Volitev novega odbora. 4. Druge v § 10. društvenih pravil spadajoče zadeve. 5. Tekoče društvene zadeve. 6. O naši vzgojni nalogi; nadaljuje Fr. Brinar. 7. Slučajnosti. Prosim, pridite vsaj enkrat polnoštevilno in točno! Franc Brinar, dosedanji predsednik.

Učiteljsko društvo za laški okraj ima svoj glavni občni zbor dne 6. prosinca 1914 ob poldeseti uri v šoli na Zidanem mostu. Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Društvene zadeve. 3. Letno poročilo tajnikovo in blagajnikovo. 4. Volitev odbora. 5. Volitev dveh pregledovalcev društvenih računov. 6. Določitev društvenine za l. 1914. 7. Določitev knjig in časnikov, na katere se bo naročilo društvo v l. 1914. 8. a) »Moje prvo berilo« od K. Widra, poroč. tov. S. Petrovič. b) »Moja prva čitanka« od Fr. Kralca poro. tov. Fr. Šegula. 9. Slučajnosti. — Tovariši in tovarišice, ki še pojmujeje besedi »stanovska dolžnost«, ta dan vsi na krov, da vidimo in se prepričamo, koliko nas je še, ki nismo vrgli puške v koruzo!

Književnost in umetnost.

Knjige Maticе Slovenske se dotiskujejo. Med letošnjimi knjigami je gotovo največ zanimanja zbuditi izviren roman »Gospodin Franjo« iz pera g. pisatelja Podlimbarskega in pa knjiga »Hrvatsko-srbske narodne pesmi« (junaške). Roman ima za snov jako aktualno narodno kulturno vprašanje. Hrvatsko-srbske narodne pesmi imajo obširne stvarne uvode in lezikovni komentar; nekaj jih izide v cirilici; dodan bo knjigi tudi zemljevid pokrajn, ki se omenjajo v pesmih. P. n. gg. poverjeniki in člani, ki se ne niso priglasili naj to store čim prej (članarina 4 K). Ker bodo stroški za letošnje knjige posebno veliki, je želeli, da se prijavi čim več novih članov.

Mrtvi kapitali, krasna slavonska povest Josipa Kozarca, enega najmarkantnejših slavonskih pisateljev, je pravkar izšla. Knjigi, ki obsega 12 tiskovnih pol na lepem papirju, je pridejan tudi Kozarčev životopis in njegovo književno delovanje. V »Mrtvih kapitalih« rešuje Kozarčec znamenito gospodarsko - socialno vprašanje, opozarja, da je v Slavoniji

mnogo plodne zemlje, a neobdelane. To je »mrtev kapital«, ki ga je treba oživiti. Kozarčec vidi povsod mrtev kapital. Vse drvi na lov za uradniškimi mesti, samo da je »gospod«, četudi občinski pisar, in ima svojo »mesečno« plačo. Za dijaka, ki položi maturo, so edini idealni poklici: profesor, medicinec, jurist, duhovnik. Nihče se ne počasti poljedelstvu, obrti ali trgovini, da bi dvignil blaginjo svojo in naroda. Prevladuje med celo človeško družbo nezdravo naziranje, da je samo oni »gospod«, da je samo on »človek«, ki dobiva mesečno plačo, četudi pri tem strada. In tako nastaja nadprodukcija uradništva, a drugi poklici se zanemarijo. Povest je od kraja do konca zanimiva in velike literarne vrednosti in kot božično darilo jako primerna. Prevod je oskrbel Starogorski. Broširan izvod stane K 1.50, lepo v platno vezan K 2.50. Naročite si to knjigo!

Obrambni vestnik.

Kraški Berchtoldiči. Dobroznana rešolucija, sklenjena na občnem zboru Sežanskega učiteljskega društva v Štanjelu, v kateri izreka učiteljstvo nekaterim članom c. kr. okrajnega šol. sveta sežanskega svoje zaničevanje zaradi brutalnosti, s katero so ti gospodje črtali za leto 1914 učiteljstvu 5% draginjno doklado, je tako razburila prizadete gospode, da so izsilili izredno sejo okrajnega šolskega sveta, ki se je vršila dne 17. t. m. v Sežani Na sejo došli »užaljeni« gospodje niso vedeli iz same maščevanjaželosti, kaj delajo, dasi se je že mesece dolgo govorilo po vsem okraju, da so se prizadeti gospodje dogovarjali in kočno tudi dogovorili, kar ni sicer njih navada, da bodo toliko in toliko učiteljev obglavili in bogsigavedi-kaj še. Toliko je bilo že tega žuganja in pretenja, da se je ubogo učiteljstvo samega strahu — smejala. Kaj pa je rodila ta gora? Miško, kakor po navadi. Dasi nismo od teh gospodov nikoli nič posebnega pričakovali, vendar-le nismo še vedeli, da že tako uspešno konkurirajo z našim Berchtoldom. Kaj so torej iztuhlali naši Berchtoldiči? V svoji razburjenosti in ker je šlo za to, da se čim krepkeje lopne po nepokornem in nevaležnem učiteljstvu — so gospodje pozabili na svoj liberalizem in tolikokrat potrjevano ljubezen do učiteljstva, ter v bratskem objemu s klerikalnimi člani okr. šol. sveta sklenili te-le modrosti: 1. Učitelja Alojzija Hreščaka spraviti v disciplinarno preiskavo in 2. zahtevati od okrajnega učiteljskega društva, ki je enoglasno sklenilo navedeno resolucijo, da sklenjeno resolucijo prekliče. — Čudimo se, da niso še sklenili — zahtevati od učiteljskega društva udanostno izjavo in zahvalo zato, kar so učiteljstvu dobrega storili. S tem, da zahtevajo, da učiteljsko društvo prekliče sklenjeno resolucijo, priznavajo, da je resolucija zadeva društva in po njem vsega sežanskega učiteljstva, ki ga to društvo predstavlja. Če že torej je to stvar vsega učiteljstva, čemu pa preganjati samo enega? Gospodje, ali vam je zmanjkalo poguma? Čemu ne spravite v disciplinarno preiskavo vsega učiteljstva? Preskrbeli bomo, da vas prisilimo k temu koraku. Stvar je jako zanimiva in potrebna pojasnila. Tovariš Hreščak je že dolgo vrsto let nemu izmed članov — krčmarjev ležal na želodcu — in zdaj se je nudila lepa prilika — vsak krščanski človek bi se je poslužil — in kolega Hreščak je v disciplinarni preiskavi. Niti na misel nam ne prihaja, da bi tu izkušali braniti Hreščaka, saj smo vsi prepričani, da se zna najbolje braniti sam. Tistemu članu okr. šol. sveta pa, ki zastopa koristi davkoplačevalcev v tej korporaciji na ta način, kličemo: Ne veselite se prezgodaj; zakaj prezgodnje veselje je od muh. Glede resolucije pa, zahtevati preključ sklenjene rešolucije od okrajnega učiteljskega društva, omenjamo, da poznajo gospodje kaj slabo učiteljstvo svojega okraja. Nikdar ne bodo dočakali, da bi sežansko učiteljstvo snedlo izrečeno besedo. Pripraviti nas morejo le do tega, da jim ponovno izrečemo svoje zaničevanje in to še krepkeje, nego se je to zgodilo prvokrat, zakaj morebitni pomisleki, ki bi jih še kdo izmed učiteljstva utegnil imeti, so razpršeni s tem ostudnim maščevalnim aktom v nič. Učiteljstvo je govorilo prvokrat jasno, jasneje bo govorilo drugič. Kraški učitelji niso cunje, za prejeto klofuto vrnejo dve. Poklicanim faktorjem na okrajnem šol. svetu pa naš opomin, da bomo s paznim očesom opazovali postopanje oblasti, bodisi proti posameznemu učitelju, ali proti skupnemu učiteljstvu — ter prepričani naj bodo, da najmanjša nezakornost ali nepravilnost gotovo izzove med učiteljstvom vihar, ki bo raznesel vse podrobnosti o traktiranju učiteljstva od strani te oblasti v javnost in pred forum, kjer ne odločuje maščevanjažel-

nost kakor na okrajnem šol. svetu sežanskem! Našemu učiteljstvu pa: Pokonci glave! Če smo v konfliktu s takimi ljudmi, smo gotovo na pravi proti. Kar smo sklenili v Štanjelu, smo vse prav ukrenili. Pred ljudmi pa, ki kažejo svojo naprednost in ljubezen do učiteljstva s tem, da plačujejo troške za novoustanovljene kmetijske nadaljevalne tečaje z draginjsko doklado učiteljstva, kar se je v našem slučaju tudi zgodilo, ne bomo zlezli pod klopo. Takim ljudem naše ponovno zaničevanje!

Učiteljski konvikt.

Velikodušen dar. Tvrdba M. Grubbauerjevih sinov v Lincu, tvornica šolskih zvezkov v Lincu, je darovala od izkupička po slovenskih deželah za tekoče leto 700 K (sedemsto) kron. Z ozirom na to velikodušno darilo pozivljamo slovensko učiteljstvo, šolska vodstva in krajne šolske svete, da naročajo in kupujejo edinole šolske zvezke, ki se izdelujejo v tvornici M. Grubbauerjevih sinov. Hkrati pozivljamo tudi trgovce s šolskimi zvezki, da naročajo vse raznovrstne zvezke pri M. Grubbauerjevih sinovih v Lincu. Pa je tudi blago res izborno. Čim več teh zvezkov se bo razpečalo, tem večjega darila bo deležen Učiteljski konvikt. Zato pa: Svoji k svojim!

Letnino à 2 K so plačali potom Učiteljske gospodarske in kreditne zadruge v Celju: Mejovšek Rado, Puc Fani, Deleja Cirila, Kelc Ivan, Ivančič Josip, Šumer Hinko, Gorup Josip, Pogačnik Fran, Pristovšek Fran, Wudler Rudolf, Pavlovič Ivan, Knapič Janko, Černej Ludovik, Hren Anton, Vodenik Simon, Rošker Fran (1.50) Cociancig Karel (1.50), Rajšp Josip (3 K).

Kranjske vesti.

—r— Še nekaj v spomin Štípku Jelencu. Leta 1899. je bilo. Služil je zadnje leto na Božakovem pri Metliki. V jeseni omenjenega leta se je selil s pohvalnim dekretom črnomaljskega c. kr. okrajnega šolskega sveta v žepu na svoje novo službeno mesto na Dvor. Tudi pisec teh vrstic se je selil takrat iz Belokrajine. Kako se je Štípku radoval novodobljenega službenega kraja, svedoči to, da me je v tistem času, t. j. od imenovanja za Dvor do trenutka selitve, vsakokrat, kadarkoli sva se v tem času sešla, objel okolo vratu in mi toliko časa tolmačil svojo radost nad dejstvom, da se mu je izpolnila želja seliti se preko Gorjancev na nov službeni kraj, dokler nisva končno zapela one, znane:

Oj, tam za goro, oj, tam za goro
škrjančki, škrjančki, škrjančki mi pojo,
oj, tam za goro, oj, tam za goro
škrjančki, škrjančki mi pojo.

Žal, da slovenskemu učitelju škrjančki v pravem pomenu besede prav nikjer ne »pojo«, in tako je bojeval življenjski boj slovenskega učitelja i naš Štípku tudi »tam za goro«. — No sedaj, dragi moj Štípku, sedaj pač z gotovostjo računam na to, da Ti tam za ono najvišjo »goro«, katere še ni izmed nas po tej dolini solz tavajočih zemljanov še noben prekorlačil. Da Ti torej tam v tej novi deželi za najvišjo »goro« škrjančki pač prav gotovo »pojo«, zakaj »gospod ne pozabi, plačilo deli«. — In ko boš prejemal iz rok neskončno Pravičnega svoje plačilo, ki si ga v dolini solz zaman pričakoval, in ko se boš radoval nad tem, kako tam v Tvoji novi deželi za najvišjo »goro« škrjančki veselo »pojo«, takrat, dragi moj Štípku, se spomni svojih še vedno v dolini solz vzdihujočih stanovskih tovarišev, stopi pred Vsemogočnega, neskončno Usmiljenega in Pravičnega, potoji Mu naše gorje, in prepričan sem, da bo neskončno Usmiljeni obrnil Svoje usmiljene in milostljive oči na nas uboge reve, in vrenjena se bodo tudi učiteljstvu zjasnila. Ti pa, Štípku moj, uživaj neskaljeno veselje in radost nad tem, kako »tam za to goro« škrjančki veselo pojo!»

Svobodov.

—r— Javna zahvala. Tukajšnji velecenjeni trgovci in trgovke so zopet letos namesto novoletnih koledarjev darovali znatn svoto, namreč 60 K, z določilom, da se znesek porabi v korist šol. mladine. — Vsem velecenjenim darovalcem in darovalkam, posebe še nabiratelju in pošiljatelju zbirke, gospodu trgovcu in županu Iv. Finžgarju, se v imenu šolske mladine najvrdneje zahvaljuje šolsko vodstvo na Breznici, dne 24. decembra 1913.

—r— Razpis učiteljske službe. Na enorazredni ljudski šoli v Blagovici se razpisuje učiteljska služba z zakonitimi prejemki v stalno nameščenje. Pravilno opremljene prošnje je predpisanim službenim potom semkaj vlagati do 25. januarja 1914. V kranjski javni ljudskošolski službi še ne stalno nameščenim prosilci morajo z državnozdravniškim izpričevalom do-

kazati, da so fizično popolnoma sposobni za šolsko službo. — C. kr. okrajni šolski svet Kamnik, dne 20. decembra 1913.

—r— Na petrazredni ljudski šoli v Velikih Laščah se razpisuje eno učno mesto v stalno nameščenje z dostavkom, da imajo prednost moški prosilci. Prosilci, ki v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščen, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolnoma fizično sposobnost za šolsko službo. Pravilno opremljene prošnje naj se službenim potom tuuradno predlože do 19. januarja 1914. — C. kr. okrajni šolski svet Kočevje, dne 19. decembra 1913.

—r— Razpis učiteljskih služb. V šolskem okraju Kamnik se razpisujejo naslednja učna mesta z zakonitimi prejemki v stalno nameščenje: 1.) Eno učno mesto na štirirazredni ljudski šoli v Domžalah, z omejitvijo na moške prosilce; 2.) eno učno mesto na dvorazredni ljudski šoli v Smartnem; 3. nadučiteljska služba in učno mesto na dvorazredni ljudski šoli na Vrhopolju; 4.) nadučiteljska služba, eventualno učno mesto na dvorazredni ljudski šoli v Radomlju; 5.) nadučiteljska služba in učno mesto na novoustanovljeni dvorazredni ljudski šoli v Stranjah; 6.) nadučiteljska služba na dvorazredni ljudski šoli v Čemšeniku; 7.) učno in voditeljsko mesto na enorazredni ljudski šoli v Pečah in sicer iznova s pristavkom, da ostanejo še vložene prošnje tudi za novi razpis natečaja v veljavi; 8.) po eno učno in voditeljsko mesto na enorazrednih ljudskih šolah na Rovih in na Selih. Pravilno opremljene prošnje za eno izmed teh učnih mest je za vsako posebej službenim potom semkaj vlagati do 15. januarja 1914. V kranjski javni ljudskošolski službi še ne stalno nameščenim prosilci morajo z državnozdravniškim izpričevalom dokazati, da so fizično popolnoma sposobni za šolsko službo.

Štajerske vesti.

—š— V Sent Rupertu nad Laškim je preminul dne 20. decembra t. l. vpokojeni učitelj Jurij Uranič v svojem 93. starostnem letu. Bil je še iz stare šole in je mnogokrat pripovedoval doživljaje, izvirajoče iz prej vladajoče odvisnosti. Vkljub temu je ostal do svojega zadnjega diha zvest nekdanjim svojim nazorom in bil torej vedno zvest pripadnik takozvane »Kmetijske zveze«. V tem duhu in šentrupertskim razmeram primerno je vzgojena tudi njegova hči Frančiška, žena šentrupertskega krčmarja in trgovca Oblaka. En njegov sin — Ferdinand — živi kot vpokojeni strojevodja v Št. Juriju ob južni železnici (s tem poštenim in značajnim pripadnikom socialne demokracije se zaradi nasprotstva v političnem mišljenju nista prav posebno razumela). Obitelj drugega njegovega sina — Jurija — † gimnazijskega profesorja na Dunaju, se je utopila v nemškem morju. Oče teh, sedaj umrli, je zastopal v življenju načelo: »Med volkovi se mora po volje tuliti.« s čimer je hotel poudariti, da naj bi vsak učitelj sprejel politično naziranje ljudstva, med katerim živi, s katerim naukom pa se ni strinjal še nobeden njegovih naslednikov v Šentrupertu. — V Sent Rupertu je bival umrl kot vpokojenec 28 let in kot učitelj 18 let. Vsega skupaj je služil kot učitelj celih 42 let. Naj v miru počiva! Ferl.

Goriške vesti.

—g— Iz seje ožjega okrajnega šolskega sveta za goriško okolico. Ker g. prof. Berbuč ni več deželni odbornik, je izstopil iz okrajnega šolskega sveta, in deželni odbor je namesto njega imenoval za svojega zastopnika župana Gruntarja iz Šmarji. — Deželni šolski svet naroča vsem okrajnim šolskim svetom, da se pri nastavljanju učiteljev v krajih, kjer obstoje obrtne šole, ozira kolikor mogoče le na učitelje, ki imajo za te šole usposobljenost. — Ugodi se vsem šestim prošnjam glede petletnic. — Prošnjam za podporo se ugodi le deloma. — Nato se obravnavajo dopisi glede raznih poprav in naprav. Sklene se vse potrebno. — Pritožbi knezoškofijskega ordinariata proti sestavi krajnega šolskega sveta v Brancičer se je oziralo namesto na župnika na veroučitelja, se ugodi. Bila je le pomota, ki se popravi. — Prošnji krajnega šolskega sveta v Kanalu za razširjenje petrazrednice se ne ugodi, ker niso dani postavni pogoji. Sicer pa pride stvar v obravnavo na prihodnji seji pomnoženega okrajnega šolskega sveta, ki bo obravnaval še deset sličnih prošenj. Takrat se bo obravnaval tudi proračun. — Začasne učiteljice se nastavijo: Marija Kündigova v Črničah, Karmela Braidova v Prcavičini in Roza Figljeva v Kojskem.

reda, nekaj je pa bilo takih, da se jim je smelo ustreči. Sklenilo se je, se medsebojno pri vzgoji in nadzorovanju mladine izven šole podpirati.

Tretji shod roditeljev se je bil sklical na nedeljo, dne 25. maja 1913. Udeležilo se ga je do 150 staršev. Na tem shodu so starši pritrdili namenu, prirediti izlet šolske mladine. Seveda so se obravnavale tudi druge šolske zadeve.

Na dnevni red vsakega shoda so se djala kot privlačno moč tudi predavanja, kakor: 1. Balkanska vojna. To predavanje je imelo za posledico, da je prebivalstvo nabralo v par dneh za »Rdeči križ balkanskih držav« 80 K podpore. 2. Kmetijski upori na Slovenskem l. 1515. in l. 1573. Šolski otroci in druga mladina je bila izključena od teh shodov, v tem slučaju pa je neka učenka prednašala Aškerčevo pesem »Kronanje v Zagrebu«. 3. Pasja steklina (primerno ob času pasjega zapora). Shodov se je udeleževalo vedno vse učiteljstvo.

Pokazalo se je, da so ti shodi na urejevanje šolskih razmer dobro uplivali in da so bili kaj dobro sredstvo za odpravo začetkoma omenjenih pomanjklivosti. Vsi učenci imajo svoje učne knjige itd. Prepozno dohajanje se je omejilo na posamezne slučaje; šolski obisk pa se sme imenovati dober. Zasluga za to gre složnemu sodelovanju vsega učiteljstva, a tudi g. župniku, ki je kot veroučitelj s prižnice priporočal ljudem reden šolski obisk. V letnem polletju pa je vzdrževal nerazdeljen predpoldanski pouk dober obisk v neznatno znižani višini.

Ob danih razmerah je torej dobro prirediti shode roditeljev, a njihovo vodstvo mora biti tako, da zabrani napade in osebne žalitve. V Dobju se ni pripetilo nobeden takšen slučaj. Da se da shodom večja zanimivost, je kaj primerno, dati na dnevni red kako gospodarsko točko, n. pr. jama za gnojnico, cepljenje divjakov ali pa pevski zbor učencev itd., zlasti je v to svrhu kaj primerno razlaganje državnega osnovnega zakona iz leta 1867., po katerem je slovenski narod postal v državi ravnopraven ter je dobil slovenski jezik v vseh uradih, šolah in v javnem življenju vse pravice.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za celjski okraj ima dne 6. januarja prih. 1. ob pol 11. uri v celjski okoliški šoli svoj redni občni zbor z nastopnim dnevnim redom: 1. Zapisnik. 2. Poročila funkcionarjev. 3. Volitev novega odbora. 4. Druge v § 10. društvenih pravil spadajoče zadeve. 5. Tekoče društvene zadeve. 6. O naši vzgojni nalogi; nadaljuje Fr. Brinar. 7. Slučajnosti. Prosim, pridite vsaj enkrat polnoštevilno in točno! Franc Brinar, dosedanji predsednik.

Učiteljsko društvo za laški okraj ima svoj glavni občni zbor dne 6. prosinca 1914 ob poldnesi uri v šoli na Zidanem mostu. Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Društvene zadeve. 3. Letno poročilo tajnikovo in blagajnikovo. 4. Volitev odbora. 5. Volitev dveh pregledovalcev društvenih računov. 6. Določitev društvenine za l. 1914. 7. Določitev knjig in časnikov, na katere se bo naročilo društvo v l. 1914. 8. a) »Moje prvo berilo« od K. Widra, poroč. tov. S. Petrovič. b) »Moja prva čitanka« od Fr. Krulca poro. tov. Fr. Šegula. 9. Slučajnosti. — Tovariši in tovarišice, ki še pojmujeje besedi »stanovska dolžnost«, ta dan vsi na krov, da vidimo in se prepričamo, koliko nas je še, ki nismo vrgli puške v koruzo!

Književnost in umetnost.

Knjige Maticе Slovenske se dotikujejo. Med letošnjimi knjigami je gotovo največ zanimanja zbuditi izvirni roman »Gospodin Franjo« iz pera g. pisatelja Podlimbarskega in pa knjiga »Hrvatsko-srbske narodne pesmi« (junaške). Roman ima za snov jako aktualno narodno kulturno vprašanje. Hrvatsko-srbske narodne pesmi imajo obširne stvarne uvode in ležikovni komentar; nekaj jih izide v cirilici; dodan bo knjigi tudi zemljevid pokrajini, ki se omenjajo v pesmih. P. n. gg. poverjeniki in člani, ki se ne niso priglasili naj to store čim prej (članarina 4 K). Ker bodo stroški za letošnje knjige posebno veliki, je želeli, da se prijavi čim več novih članov.

Mrtvi kapitali, krasna slavonska povest Josipa Kozarca, enega najmarkantnejših slavonskih pisateljev, je pravkar izšla. Knjigi, ki obsega 12 tiskovnih pol na lepem papirju, je pridejan tudi Kozarčev životopis in njegovo književno delovanje. V »Mrtvih kapitalih« rešuje Kozarčec znamenito gospodarsko - socialno vprašanje, opozarja, da je v Slavoniji

mного plodne zemlje, a neobdelane. To je »mrtev kapital«, ki ga je treba oživiti. Kozarčec vidi povsod mrtve kapitale. Vse drvi na lov za uradniškimi mesti, samo da je »gospod«, četudi občinski pisar, in ima svojo »mesečno« plačo. Za dijaka, ko položi maturo, so edini idealni poklici: profesor, medicinec, jurist, duhovnik. Nihče se neče posvetiti poljedelstvu, obrti ali trgovini, da bi dvignil blaginjo svojo in naroda. Prevladuje med celo človeško družbo nezdravo naziranje, da je samo oni »gospod«, da je samo on »človek«, ki dobiva mesečno plačo, četudi pri tem strada. In tako nastaja nadprodukcija uradništva, a drugi poklici se zanemarijo. Povest je od kraja do konca zanimiva in velike literarne vrednosti in kot božično darilo jako primerna. Prevod je oskrbel Starogorski. Broširan izvod stane K 1.50, lepo v platno vezan K 2.50. Naročite si to knjigo!

Obrambni vestnik.

Kraški Berchtoldiči. Dobroznana rešolucija, sklenjena na občnem zboru Sežanskega učiteljskega društva v Štanjelu, v kateri izrekla učiteljstvo nekaterim članom c. kr. okrajnega šol. sveta sežanskega svoje zaničevanje zaradi brutalnosti, s katero so ti gospodje črtali za leto 1914 učiteljstvu 5% draginjno doklado, je tako razburila prizadete gospode, da so izsilili izredno sejo okrajnega šolskega sveta, ki se je vršila dne 17. t. m. v Sežani Na sejo došli »uzaljeni« gospodje niso vedeli iz same maščevanjaželjnosti, kaj delajo, da si se je že mesece dolgo govorilo po vsem okraju, da so se prizadeti gospodje dogovarjali in kočno tudi dogovorili, kar ni sicer njih navada, da bodo toliko in toliko učiteljev obglavili in bogsigavedi-kaj še. Toliko je bilo že tega žuganja in pretenja, da se je ubogo učiteljstvo samega strahu — smejal. Kaj pa je rodila ta gora? Miško, kakor po navadi. Dasi nismo od teh gospodov nikoli nič posebnega pričakovali, vendar-le nismo še vedeli, da že tako uspešno konkurirajo z našim Berchtoldom. Kaj so torej iztuhali naši Berchtoldiči? V svoji razburjenosti in ker je šlo za to, da se čim krepkeje lopne po nepokornem in nevaležnem učiteljstvu — so gospodje pozabili na svoj liberalizem in tolikokrat potrjevano ljubezen do učiteljstva, ter v bratskem objemu s klerikalnimi člani okr. šol. sveta sklenili te-le modrosti: 1. Učitelja Alojzija Hreščaka spraviti v disciplinarno preiskavo in 2. zahtevati od okrajnega učiteljskega društva, ki je enoglasno sklenilo navedeno resolucijo, da sklenjeno resolucijo prekliče. — Čudimo se, da niso še sklenili — zahtevati od učiteljskega društva udanostno izjavo in zahvalo zato, kar so učiteljstvu dobrega storili. S tem, da zahtevajo, da učiteljsko društvo prekliče sklenjeno resolucijo, priznavajo, da je resolucija zadeva društva in po njem vsega sežanskega učiteljstva, ki ga to društvo predstavlja. Če že torej je to stvar vsega učiteljstva, čemu pa preganjati samo enega? Gospodje, ali vam je zmanjkalo poguma? Čemu ne spravite v disciplinarno preiskavo vsega učiteljstva? Preskrbeti bomo, da vas prisilimo k temu koraku. Stvar je jako zanimiva in potrebna pojasnila. Tovariš Hreščak je že dolgo vrsto let nemu izmed članov — krčmarjev ležal na želodcu — in zdaj se je nudila lepa prilika — vsak krščanski človek bi se je poslužil — in kolega Hreščak je v disciplinarni preiskavi. Niti na misel nam ne prihaja, da bi tu izkušali braniti Hreščaka, saj smo vsi prepričani, da se zna najbolje braniti sam. Tistemu članu okr. šol. sveta pa, ki zastopa koristi davkoplačevalcev v tej korporaciji na ta način, kličemo: Ne veselite se prezgodaj; zakaj prezgodnje veselje je od muh. Glede resolucije pa, zahtevati prekliče sklenjene rešolucije od okrajnega učiteljskega društva, omenjamo, da poznajo gospodje kaj slabo učiteljstvo svojega okraja. Nikdar ne bodo dočakali, da bi sežansko učiteljstvo snedlo izrečeno besedo. Pripraviti nas morejo le do tega, da jim ponovno izrečemo svoje zaničevanje in to še krepkeje, nego se je to zgodilo prvokrat, zakaj morebitni pomisleki, ki bi jih še kdo izmed učiteljstva utegnil imeti, so razpršeni s tem ostudnim maščevalnim aktom v nič. Učiteljstvo je govorilo prvokrat jasno, jasneje bo govorilo drugič. Kraški učitelji niso cunje, za prejeto klobuto vrnejo dve. Poklicanim faktorjem na okrajnem šol. svetu pa naš opomin, da bomo s paznim očesom opazovali postopanje oblasti, bodisi proti posameznemu učitelju, ali proti skupnemu učiteljstvu — ter prepričani naj bodo, da najmanjša nezakonitost ali nepravilnost gotovo izzove med učiteljstvom vihar, ki bo raznesel vse podrobnosti o traktiranju učiteljstva od strani te oblasti v javnosti in pred forum, kjer ne odločuje maščevanjažel-

nost kakor na okrajnem šol. svetu sežanskem! Našemu učiteljstvu pa: Pokonci glave! Če smo v konfliktu s takimi ljudmi, smo gotovo na pravi proti. Kar smo sklenili v Štanjelu, smo vse prav ukrenili. Pred ljudmi pa, ki kažejo svojo naprednost in ljubezen do učiteljstva s tem, da plačujejo troške za novoustanovljene kmetijske nadaljevalne tečaje z draginjsko doklado učiteljstva, kar se je v našem slučaju tudi zgodilo, ne bomo zlezli pod klop. Takim ljudem naše ponovno zaničevanje!

Učiteljski konvikt.

Velikodušen dar. Tvrdka M. Grubbauerjevih sinov v Lincu, tvornica šolskih zvezkov v Lincu, je darovala od izkupička po slovenskih deželah za tekoče leto 700 K (sedemsto) kron. Z ozirom na to velikodušno darilo pozivljamo slovensko učiteljstvo, šolska vodstva in krajne šolske svete, da naročajo in kupujejo edinole šolske zvezke, ki se izdelujejo v tvornici M. Grubbauerjevih sinov. Hkrati pozivljamo tudi trgovce s šolskimi zvezki, da naročajo vse raznovrstne zvezke pri M. Grubbauerjevih sinovih v Lincu. Pa je tudi blago res izborno. Čim več teh zvezkov se bo razpečalo, tem večjega darila bo deležen Učiteljski konvikt. Zato pa: Svoji k svojim!

Letnino à 2 K so plačali potom Učiteljske gospodarske in kreditne zadruge v Celju: Mejovšek Rado, Puc Fani, Deleja Cirila, Kelc Ivan, Ivančič Josip, Šumer Hinko, Gorup Josip, Pogačnik Fran, Pristovšek Fran, Wudler Rudolf, Pavlovič Ivan, Knapič Janko, Černej Ludovik, Hren Anton, Vodenik Simon, Rošker Fran (1.50) Cociancig Karel (1.50), Rajšp Josip (3 K).

Kranjske vesti.

—r— Še nekaj v spomin † Štipku Jelenču. Leta 1899. je bilo. Služil je zadnje leto na Božakovem pri Metliki. V jeseni omenjenega leta se je selil s pohvalnim dekretom črnomajskega c. kr. okrajnega šolskega sveta v žepu na svoje novo službeno mesto na Dvor. Tudi pisec teh vrstic se je selil takrat iz Belokrajine. Kako se je Štipko radoval novodobljenega službenega kraja, svedoči to, da me je v tistem času, t. j. od imenovanja za Dvor do trenutka selitve, vsakokrat, kadarkoli sva se v tem času sešla, objel okolo vratu in mi toliko časa tolmačil svojo radost nad dejstvom, da se mu je izpolnila želja seliti se preko Gorjancev na nov službeni kraj, dokler nisva končno zapela one, znane:

Oj, tam za goro, oj, tam za goro
škrjančki, škrjančki, škrjančki mi pojo,
oj, tam za goro, oj, tam za goro
škrjančki, škrjančki mi pojo.

Žal, da slovenskemu učitelju škrjančki v pravem pomenu besede prav nikjer ne »pojo«, in tako je bojeval življenjski boj slovenskega učitelja i naš Štipko tudi »tam za goro«. — No sedaj, dragi moj Štipko, sedaj pač z gotovostjo računam na to, da Ti tam za ono najvišjo »goro«, katere še ni izmed nas po tej dolini solz tavajočih zemljanov še noben prekorlačil. Da Ti torej tam v tej novi deželi za najvišjo »goro« škrjančki pač prav gotovo »pojo«, zakaj »gospod ne pozabi, plačilo deli«. — In ko boš prejel iz rok neskončno Pravičnega svoje plačilo, ki si ga v dolini solz zaman pričakoval, in ko se boš radoval nad tem, kako tam v Tvoji novi deželi za najvišjo »goro« škrjančki veselo »pojo«, takrat, dragi moj Štipko, se spomni svojih še vedno v dolini solz vzdihujočih stanovskih tovarišev, stopi pred Vsemogočnega, neskončno Usmiljenega in Pravičnega, potoji Mu naše gorje, in prepričan sem, da bo neskončno Usmiljeni obrnil Svoje usmiljene in milostljive oči na nas uboge reve, in vremena se bodo tudi učiteljstvu zjasnila. Ti pa, Štipko moj, uživaj neskaljeno veselje in radost nad tem, kako »tam za to goro« škrjančki veselo »pojo«!

Svobodov.

—r— Javna zahvala. Tukajšnji velečenjeni trgovci in trgovke so zopet letos namesto novoletnih koledarjev darovali znatn svoto, namreč 60 K, z določilom, da se znesek porabi v korist šol. mladine. — Vsem velečenjenim darovalcem in darovalkam, posebe še nabirateljju in pošiljateljju zbirke, gospodu trgovcu in županu Iv. Finžgarju, se v imenu šolske mladine najvrdnejše zahvaljuje šolsko vodstvo na Breznici, dne 24. decembra 1913.

—r— Razpis učiteljske službe. Na enorazredni ljudski šoli v Blagovici se razpisuje učiteljska služba z zakonitimi prejemki v stalno nameščenje. Pravilno opremljene prošnje je predpisanim službenim potom semkaj vlagati do 25. januarja 1914. V kranjski javni ljudskošolski službi še ne stalno nameščenimi prosilci morajo z državnozdravniškim izpričevalom do-

kazati, da so fizično popolnoma sposobni za šolsko službo. — C. kr. okrajni šolski svet Kamnik, dne 20. decembra 1913.

—r— Na petrazredni ljudski šoli v Velikih Laščah se razpisuje eno učno mesto v stalno nameščenje z dostavkom, da imajo prednost moški prosilci. Prosilci, ki v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščen, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolnoma fizično sposobnost za šolsko službo. Pravilno opremljene prošnje naj se službenim potom tuuradno predlože do 19. januarja 1914. — C. kr. okrajni šolski svet Kočevje, dne 19. decembra 1913.

—r— Razpis učiteljskih služb. V šolskem okraju Kamnik se razpisujejo naslednja učna mesta z zakonitimi prejemki v stalno nameščenje: 1.) Eno učno mesto na štirirazredni ljudski šoli v Domžalah, z omejitvijo na moške prosilce; 2.) eno učno mesto na dvorazredni ljudski šoli v Šmartnem; 3. nadučiteljska služba in učno mesto na dvorazredni ljudski šoli na Vrhopolju; 4.) nadučiteljska služba, eventualno učno mesto na dvorazredni ljudski šoli v Radomlju; 5.) nadučiteljska služba in učno mesto na novoustanovljeni dvorazredni ljudski šoli v Stranjah; 6.) nadučiteljska služba na dvorazredni ljudski šoli v Čemšeniku; 7.) učno in voditeljsko mesto na enorazredni ljudski šoli v Pečah in sicer iznova s pristavkom, da ostanejo še vložene prošnje tudi za novi razpis natečaja v veljavi; 8.) po eno učno in voditeljsko mesto na enorazrednih ljudskih šolah na Rovih in na Selih. Pravilno opremljene prošnje za eno izmed teh učnih mest je za vsako posebej službenim potom semkaj vlagati do 15. januarja 1914. V kranjski javni ljudskošolski službi še ne stalno nameščenimi prosilci morajo z državnozdravniškim izpričevalom dokazati, da so fizično popolnoma sposobni za šolsko službo.

Štajerske vesti.

—s— V Sent Rupertu nad Laškim je preminul dne 20. decembra t. l. vpokojeni učitelj Jurij Uranič v svojem 93. starostnem letu. Bil je še iz stare šole in je mnogokrat pripovedoval doživljaje, izvirajoče iz prej vladajoče odvisnosti. Vkljub temu je ostal do svojega zadnjega diha zvest nekdanjim svojim nazorom in bil torej vedno zvest pripadnik takozvane »Kmetijske zveze«. V tem duhu in šentrupertskim razmeram primerno je vzgojena tudi njegova hči Frančiška, žena šentrupertskega krčmarja in trgovca Oblaka. En njegov sin — Ferdinand — živi kot vpokojeni strojevodja v Št. Juriju ob južni železnici (s tem poštenim in značajnim pripadnikom socialne demokracije se zaradi nasprotstva v političnem mišljenju nista prav posebno razumela). Obitelj drugega njegovega sina — Jurija — † gimnazijskega profesorja na Dunaju, se je utopila v nemškem morju. Oče teh, sedaj umrli, je zastopal v življenju načelo: »Med volkovi se mora po volje tuliti.« s čimer je hotel poudariti, da naj bi vsak učitelj sprejel političko naziranje ljudstva, med katerim živi, s katerim naukom pa se ni strinja! še nobeden njegovih naslednikov v Šentrupertu. — V Sent Rupertu je bival umrl kot vpokojenec 28 let in kot učitelj 18 let. Vsega skupaj je služil kot učitelj celih 42 let. Naj v miru počiva! Ferl.

Goriške vesti.

—g— Iz seje ožjega okrajnega šolskega sveta za goriško okolico. Ker g. prof. Berbuč ni več deželni odbornik, je izstopil iz okrajnega šolskega sveta, in deželni odbor je namesto njega imenoval za svojega zastopnika župana Gruntarja iz Šmarji. — Deželni šolski svet naroča vsem okrajnim šolskim svetom, da se pri nastavljanju učiteljev v krajih, kjer obstoje obrtne šole, ozira kolikor mogoče le na učitelje, ki imajo za te šole usposobljenost. — Ugodi se vsem šestim prošnjam glede petletnic. — Prošnjam za podpore se ugodi le deloma. — Nato se obravnavajo dopisi glede raznih poprav in naprav. Sklene se vse potrebno. — Pritožbi knezoškofijskega ordinariata proti sestavi krajnega šolskega sveta v Branicu ker se je oziralo namesto na župnika na veroučitelja, se ugodi. Bila je le pomota, ki se popravi. — Prošnji krajnega šolskega sveta v Kanalu za razširjenje petrazrednice se ne ugodi, ker niso dani postavni pogoji. Sicer pa pride stvar v obravnavo na prihodnji seji pomnoženega okrajnega šolskega sveta, ki bo obravnaval še deset sličnih prošenj. Takrat se bo obravnaval tudi proračun. — Začasne učiteljce se nastavijo: Marija Kündigova v Črničah, Karmela Brajdova v Prvačini in Roza Figljeva v Kojskem.